

SPORLA İLGİLİ UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜNDE ZORUNLU TAHKİM YOLU: TAHKİM KURULLARI VE KARARLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ ÜZERİNE

Yrd.Doç.Dr.Abdullah UZ*

ÖZET

Ulusal ve uluslararası sportif faaliyetler, ulusal ve uluslararası hukuk tarafından düzenlenmektedir. Diğer alanlarda olduğu gibi, spor faaliyetlerine ilişkin olarak uyuşmazlık çıkması kaçınılmazdır. Uzun sürmeyen ve hakkaniyetli bir çözüm ihtiyacına bağlı olarak, uluslararası spor faaliyetlerinde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına giderek artan bir şekilde başvurulmaktadır. Bu bağlamda, spor uyuşmazlıklarını resmi olarak çözmek üzere, Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından 1984 yılında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) kurulmuştur. Benzer şekilde, spor uyuşmazlıklarının tahkim gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yolu, Türkiye’de de giderek önemi artan bir yol olarak görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Türkiye Futbol Federasyonunun hukuki statüsü ile bunların bünyesinde kurulmuş Tahkim Kurulları ve kararlarının hukuki niteliğinin, doktrin ve ilgili yargı kararlarından hareketle incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Sporla ilgili uyuşmazlıkların çözümü, Tahkim, CAS, Türkiye Futbol Federasyonu, Tahkim Kurulu, Kamu tüzel kişiliği, İdari işlem, Bağımsızlık ve tarafsızlık, Yargısal denetim

MANDATORY ARBITRATION IN RESOLUTION OF SPORTS-RELATED DISPUTES: ON LEGAL NATURE OF ARBITRATION COMMITTEES AND ITS DECISIONS

ABSTRACT

National and international sports activities is regulated both by national and international law. Like other areas, disputes is inevitable in sports activities. Need to find an equitable and not time-consuming resolution, there has been a growing reliance on alternative methods of dispute resolution within the field of international sports. As a formal

* Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı-Strateji Geliştirme Daire Bşk.

tribunal for the resolution of sporting disputes, The Court of Arbitration for Sport (CAS), was established by the International Olympic Committee (IOC) in 1984. Similarly, alternative methods of dispute resolution such as arbitration have become increasingly important forms of dispute resolution for sports-related issues in Turkey. The aim of this study is to determine legal status of General Directory of Sports and Youth, and Turkish Football Federation and legal nature of Arbitration Committee's decisions. In this context some necessary information was given by reviewing of some literatures and court decisions related with this subject.

Keywords: *Sports-related dispute resolution, arbitration, CAS, Turkish Football Federation, Arbitration Committee, public legal entities, Administrative act, Independence and impartiality, judicial review*

GİRİŞ

23 üncü yasama döneminin son bir kaç aylık periyoduna girildiği ve artık yeni bir Anayasa yapılması sürecinin başlatıldığı bir dönemde, Anayasanın 59 uncu maddesine bir hüküm ilave edilmesine ilişkin teklif, 17.03.2011 tarihinde örneğine az rastlanır bir şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda geniş bir uzlaşma ile¹ kabul edilmiş ve 6214 sayılı Kanun olarak Resmi Gazetenin 29 Mart 2011 tarih ve 27889 sayılı nüshasında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Özellikle yeni bir Anayasa yapılmasının gündemde olduğu bir dönemde söz konusu değişikliğe neden ihtiyaç duyulduğu hususu bu çalışmada ele alınacak ve bu bağlamda, ilgili mevzuatın geçirdiği tarihsel süreç ve bu süreçte verilen yargı kararları ile bunların doğurduğu hukuki sonuçlar üzerinde durulacak, gerek Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, gerekse Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu ve kararlarının hukuki niteliğine ilişkin tespit ve değerlendirmeler yapılmaya çalışılacaktır.

Bilindiği üzere "*Yargı yetkisi*", Anayasa'nın 9'uncu maddesinde düzenlenmiş olup, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Bu düzenlemenin sonucu olarak hakları ihlal edilen kişiler, haklarını mahkemelere müracaat ederek aramak zorundadırlar. Haklarının ihlal edildiği inancında olan kişilerin mahkemelere müracaat etmek zorunda olmaları kuralının istisnası "tahkim" söz konusu olduğunda ortaya çıkmaktadır.² Bu bağlamda, bir uyuşmazlığın devlet mahkemelerine

¹ Oylamaya katılan 377 Milletvekilininin 373'ünün kabul oyuyla Genel Kuruldan geçmiştir.

² "...Bir kimsenin hakkının tanınması için yalnızca mahkemelere başvurulabilmesinin istisnası Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 516 ncı ve 536 ncı maddeleri arasında düzenlenen tahkim yoludur. Bazı hallerde de uyuşmazlığın çözümü için tarafların hakeme başvurusu zorunlu tutulmuştur. 3533 sayılı Umumi Mühlak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve

müracaat edilmeksizin çözüme kavuşturulmasına yönelik olarak tahkimin, devletin yargı yetkisi yerine geçen bir yargılama türü olduğu ve bu anlamda devletin genel yargı yetkisi yanında istisnai bir nitelik taşıdığı ifade edilmektedir.³

Genel olarak tahkim; uyuşmazlığa düşen iki tarafın anlaşarak bu uyuşmazlığın çözümünü özel kişilere bırakmaları ve uyuşmazlığın özel kişiler tarafından incelenip karara bağlanması⁴ şeklinde tanımlanmakta olup, ihtiyari ve zorunlu tahkim olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır.⁵

Tahkim, kural olarak ihtiyaridir. Yani, taraflar mahkemeye gitme hakları olduğu halde, bu haklarını kullanmayıp, tahkim yolunu tercih edebilir. Bununla birlikte, bir ihtilafın tahkim yoluyla çözülebilmesi için iki koşul vardır: İlki, anlaşmazlığın tahkime elverişli bir anlaşmazlık olması, diğeri ise tarafların söz konusu anlaşmazlığı tahkim yoluyla çözme konusunda anlaşmalarıdır.⁶

Ancak özel kanun hükümleri ile bazı hallerde, bir uyuşmazlığın çözümünü için hakeme başvurma zorunluluğu getirilebilir.⁷ Uyuşmazlığın çözümünü zorunlu olarak hakeme bırakılmış ise buna mecburi tahkim denir. Nitekim Türk hukukunda spor faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında ortaya çıkan uyuşmazlıklarda son ve kesin yetkili merci olarak Tahkim Kurulu oluşturularak, zorunlu tahkim yöntemi benimsenmiştir.

Çalışmanın bu kısmında, İdare Hukuku bağlamında gerekli olduğu kadarıyla sporda tahkim konusu, ulusal ve uluslararası düzeydeki kuruluşlar çerçevesinde organik ve fonksiyonel bakımdan incelenecektir.

Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yoluyla Halli Hakkında Kanun'la düzenlenen tahkim usulü bu hallerden birisidir...Yasada belirtilen idareler arasında çıkan ve adliye mahkemelerinin görevi içindeki uyuşmazlığı kesin olarak gideren ve uygulanması genel hükümler çerçevesinde sağlanan hakem kararlarının sonuçta bir yargı kararı niteliği taşıdığı açıktır...Bu durumda, hakem sıfatıyla verilen kararın kesinleşmesinden itibaren, 2577 sayılı Yasanın 9/1 maddesinde öngörülen 30 günlük süre içerisinde idari yargı yerinde dava açılmış olduğundan davayı süre yönünden reddeden idare mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemektedir. Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesine uygun bulunan temyiz isteminin kabulüne, İstanbul 2.İdare Mahkemesinin 18.2.1994 tarih 1994/253 sayılı kararının bozulmasına karar verildi.” D. 10 D., E.1995/3409, K.1996/3754, K.T. 19/06/1996 (DD., S. 92).

³ KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği”, AÜHFD, C. 50, S. 2, s. 143-144.

⁴ ÖNEN, Ergun, “Hakem Kararlarının Temyizi ve Hakemlerin Direnme Yetkisi”, MÜİBF Dergisi Özel Sayı, 1998, C.19, S. 1, s.297

⁵ 21/6/2001 tarihli ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununun tanımladığı anlamda yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 407-444. Maddeleri arasında yer alan hükümler uygulanır.

⁶ KOÇAK, T.E., *Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 41

⁷ KADİRBEYOĞLU, İ., *Futbol Hukuku Tahkim Usulü ve Tahkim Kurulu Kararları*, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, 1996, s. 46

Spor Uyuşmazlıklarının Ulusal-Uluslararası Düzeyde Tahkim Yoluyla Çözümü

Uyuşmazlıkların niteliğinde yaşanan değişimin yanı sıra, uluslararası ilişkilerin gelişmesi ve mahkemelerin uyuşmazlıkları kısa sürede karara bağlamakta yetersiz kalması gibi nedenlerle, uyuşmazlıkların mahkemeler yerine alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile çözümünde giderek artış gözlenmektedir. Gerçekten, sporun uluslararası karakteri, özel bir uzmanlık alanı olması ve çıkan uyuşmazlıkların da çok kısa süre içinde çözüme kavuşturulması ihtiyacı, spor uyuşmazlıkları veya sporla ilgili uyuşmazlıklar olarak nitelendirilebileceğimiz uyuşmazlıklar bakımından da tahkimi gündeme getirmiştir.

Doktrinde, sporun kendine has özelliklerinden kaynaklanan sebeplerle, spor uyuşmazlıklarının çok kısa süre içerisinde sonuçlandırılması gerektiği; aksi takdirde telafisi olmayan zararlarla karşı karşıya kalındığı, bir spor uyuşmazlığının çözümü için adli yargı yoluna başvurulması halinde uyuşmazlığın çözümünün uzunca bir süre alabildiği⁸, tahkim yargılama yolu ile spor hukuku uyuşmazlıklarının uzman kişiler tarafından yapılacak yargılama ile hızlı bir şekilde çözümlenebildiği ifade edilmektedir.⁹

Spor uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözümünü zorunlu kılan faktörler arasında, gerek disiplin gerekse mali nitelikli uyuşmazlıkların kısa bir süre içinde sonuçlandırılması zorunluluğu, tek bir uyuşmazlık çözüm sistemi oluşturarak, spor hukuku uyuşmazlıklarında mümkün olduğu ölçüde birbirleriyle uyumlu ve tutarlı kararlar verilmesinin sağlanması, söz konusu uyuşmazlıkların belli bir uzmanlık gerektirmesi gösterilmektedir.

Bu bağlamda, ulusal ve uluslararası düzeyde spor alanındaki ihtilafların giderilmesi için görev yapan tahkim organları mevcuttur. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından kurulan Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), spor alanında uluslararası tahkim görevini gören en önemli kuruluştur. Ülkemizde de futbolla ilgili olarak Türkiye Futbol Federasyonu düzeyinde Tahkim Kurulu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde de futbol dışındaki branşlarda ihtilafların çözümü için Tahkim Kurulu oluşturulmuştur. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde, ulusal ve uluslararası düzeyde spor tahkim mercileri organik ve işlevsel bakımdan kısaca ele alınacaktır.

⁸ 2008 yılında Hukuk Mahkemelerinde görülen davalarda ortalama yargılama süresi **209 gün**, Asliye Ticaret Mahkemelerinde ise **434 gündür**. Bkz. *Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün web sitesinde* (<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik>) yayımlanan *Hukuk Mahkemelerinde Ortalama Yargılama Süresi (1986-2008) başlıklı araştırma*.

⁹ KÜÇÜKGÜNGÖR, a.g.m., s. 6; GILSON, Eric T., "Exploring the Court of Arbitration for Sport", *Law Library Journal*, 98, New Jersey, 2006, s.503-504.

A. Uluslararası Düzeyde Spor Tahkim Mercii- Spor Tahkim Mahkemesi (The Court of Arbitration for Sport-CAS)

Özellikle son 30 yılda milletlerarası alanda spor hukuku uyuşmazlıklarında önemli bir artış olması nedeniyle, milletlerarası spor organizasyonları¹⁰ tarafından spor hukuku uyuşmazlıklarını daha kısa sürede, daha az maliyetle, spor hukukunun ve sporun ruhuna uygun olarak bağlayıcı şekilde çözecek bağımsız bir tahkim mahkemesinin kurulması ihtiyacının artarak hissedilmesi,¹¹ 1984 yılında spor hukukuna ilişkin bütün uyuşmazlıkları en kısa süre içerisinde çözmeye yetkili, kararları bağlayıcı ve bağımsız, sporun dünyadaki en üst uyuşmazlık çözüm mercii olarak kabul edilen *Court Of Arbitration For Sport (CAS)/Tribunal Arbitral Du Sport (TAS)* kurulmasını beraberinde getirmiştir.¹²

CAS'ın oluşumu, masraflarının karşılanması ve tüzüğünün değiştirilmesi konularında IOC'nin sahip olduğu yetkiler, CAS ile IOC

¹⁰ Futbol bakımından altta yerel federasyonlar ile kıtasal konfederasyonların, üstte ise “*Uluslararası Futbol Birliği Federasyonu* (Fédération Internationale de Football Association, FIFA)” ile “*Uluslararası Futbol Birliği Kurulu* (The International Football Association Board, IFAB)”nın bulunduğu bir piramit biçimindeki spor teşkilat yapısı içerisinde bugün itibarıyla; “*Avrupa Futbol Birliği* (Union des Associations Européennes de Football, UEFA)”, “*Güney Amerika Konfederasyonu* (Confederación Sudamericana de Fútbol, CONMEBOL)”, “*Kuzey-Orta Amerika ve Karayipler Konfederasyonu* (Confederation of North, Central American and Caribbean Association Football, CONCACAF)”, “*Afrika Konfederasyonu* (Confédération Africaine de Football, CAF)”, “*Asya Futbol Konfederasyonu* (Asian Football Confederation, AFC)” ve “*Okyanusya Futbol Konfederasyonu* (Oceania Football Confederation, OFC)” olmak üzere altı adet kıtasal konfederasyon yer almaktadır.

¹¹ NAFZIGER, James A., “*International Sports Law: A Replay Of Characteristics and Trends*”, American Journal of International Law, 1992, p.506; NAFZIGER, James A., International Sports Law, 2nd Ed., New York, Transnational Pub., 2004, p. 35; NAFZIGER, James A., “*International Sports Law as a Process for Resolving Disputes*”, International and Comparative Law Quarterly, Vol. 45/1, 1996, p. 143(*International Sports Law*); GUBL, Jason, “*The Olympic Binding Arbitration Clause and the Court of Arbitration for Sport: An Analysis of Due Process Concerns*”, Fordham Intellectual Prop. Media&Ent. Law Journal, Vol. 18, s. 997-1024; BLACKSHAW, Ian S., “*The Court Of Arbitration For Sport: An International Forum For Settling Disputes Effectively With In The Family Of Sport*”, Entertainment Law, Vol. 2/2, London, 2003, p. 69; KANE, Darren, “*Twenty Years On: An Evaluation of the CAS*”, Melbourne Journal Of International Law, Vol. 4, 2003, p. 612; POLVINO, Anthony, “*Arbitration as Preventative Medicine for Olympic Ailments: The International Olympic Committee's Court of Arbitration for Sport and the Future for the Settlement of International Sporting Disputes*”, Emory International Law Review, Vol.8/1, 1994, p. 357; McLAREN, Richard H., “*Sports Law Arbitration By CAS: Is It The Same As International Arbitration?*”, Pepperdine Law Review, Vol. 29, 2001, p.10; RABER, Nancy K.; “*Dispute Resolution in Olympic Sport: The Court of Arbitration for Sport*”, Seton Hall Journal of Sport Law, Vol. 8/1, 1998, p. 84.

¹² Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) üyelerinden oluşan bir komisyon tarafından hazırlanan CAS Tüzüğü, Hindistan'da 6 Haziran 1983 tarihinde IOC toplantısında kabul edilmiş ve 30 Haziran 1984 tarihinde yürürlüğe girmiştir. ERKİNER, Kısmet, *Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi C.A.S.*, Ankara, 2006, s. 4. Merkezi İsviçre Lozan'da bulunan CAS, Avustralya ve Amerika bölgesindeki uyuşmazlıklarda kendi kurumuna ulaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla Amerika Birleşik Devletleri New York'ta ve Avustralya Sydney'de Daimi İdari Büroları (Permanent Decentralized Offices) kurmuştur. Bu bürolar Lozan'a bağlı olarak çalışmakta ve usule ilişkin tüm işlemleri yapma yetkisine sahip bulunmaktadır.

arasındaki ilişkinin CAS'ın bağımsız ve tarafsız olması gerekliliği ile bağdaşmadığı görüşünün kuvvetlenmesine sebep olmuş, İsviçre Federal Mahkemesinin bu bağlamda vermiş olduğu bir karar üzerine; organizasyon ve finansman konularında CAS'ın bağımsızlık ve tarafsızlığını sağlayabilmek amacıyla CAS Tüzüğünde ve diğer düzenlemelerde bazı değişiklikler yapılmış ve söz konusu değişikliklerle, Milletlerarası Spor Tahkim Konseyi (International Council of Arbitration for Sport, ICAS) kurulmuş ve daha önce IOC tarafından yürütülen CAS'ın organizasyon ve finansman desteğini sağlama görevi, ICAS'a verilmiştir. Böylece, ICAS¹³ idari ve mali görevleri üstlenmiş, CAS ise sadece yargısal fonksiyonu yerine getirmeye başlamıştır.¹⁴ Bu gelişmeler sonrasında Spor Tahkim Mahkemesinin, İsviçre Federal Mahkemesi'nin de kabul ettiği üzere tahkim kararlarının gerektirdiği bağımsızlık ve tarafsızlık kriterlerine sahip hale geldiği ifade edilmektedir.¹⁵

1994'te Paris'te sporun en üst örgütleri (IOC-International Olympic Committee, ASOIF - Association of Summer Olympic International Federations, ANOC - Association of National Olympic Committees) ve 31 uluslararası spor federasyonu CAS'ın yargı yetkisini tanıyan bir konvansiyon imzalamışlardır¹⁶. Böylece, birçok uluslararası federasyon CAS 'ın yargılama yetkisini tanımış ve kendi tüzüklerine uyumazlıkların CAS tarafından karara bağlanacağına dair tahkim şartları koymaya başlamışlardır.¹⁷ FIFA da, Ocak 2003'te CAS kararlarının bağlayıcılığını kabul etmiştir.¹⁸

¹³ CAS'ın yönetim ve finansman işlerini yürüten ICAS, her biri spor hukuku, tahkim ve tahkim usulleri konusunda deneyimli veya uzman olan, 20 üst düzey hukukçu üyeden oluşmaktadır. Bu üyeler, her biri dörder adet olmak üzere IOC, Milletlerarası Spor Federasyonları (International Sports Federations, IFS), Milli Olimpiyat Komiteleri Birliği (Association of National Olympic Committees, ANOC) tarafından seçilmekte ve bu 12 üye bir araya gelerek 4 üye daha seçtikten sonra, 16 üye geri kalan dört üyeyi seçmektedirler. Böylelikle, ICAS üyelerinin seçiminde milletlerarası spor toplulukları arasında bir denge sağlanmaya çalışılmıştır. Üyelerin görev süreleri ise dört yıl olup, üyeler; görevlerini kişisel olarak yerine getireceklerine, kimseye bağlı olmayacaklarına, tam bir bağımsızlık ve objektiflik içerisinde davranacaklarına dair yazılı beyanname imzalayarak göreve başlamaktadırlar. ICAS; Spor Tahkim Kodunu (Code of Sports-Related Arbitration) hazırlamak veya değiştirmek, CAS hakem ve arabulucu listesinin oluşturulmak, IOC'nin teklifi ile CAS Başkanını ve iki Başkan Yardımcısını seçmek, İlk Derece Tahkim Birimi ve Temyiz Tahkim Birimi başkanlarını ve temsilcilerini seçmek, CAS'ın finansman desteğinin sağlamak, CAS'ın bütçe ve hesaplarını onaylanmak, CAS Genel Sekreterini atamak, CAS kaleminin faaliyetlerini denetlemek gibi görevleri yürütmektedir.

¹⁴ REEB, Matthieu, *The Court of Arbitration for Sport*, <http://www.tas-cas.org/en/histoire/histoireA.htm>

¹⁵ Bu konuda yaşanan tartışmalar için bkz. GUBI, Jason, "The Olympic Binding Arbitration Clause and the Court of Arbitration for Sport: An Analysis of Due Process Concerns", *Fordham Intellectual Prop. Media&Ent. Law Journal*, Vol. 18, s. 997-1024.

¹⁶ ERKİNER, K.. "Spor Hukukunun Tanımı, Araştırma Yöntemleri, Devletler üstü Teşkilatları, Rolü,Gelişmiş Ülkelerdeki Eğitimi", 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Kongre Kitabı, Antalya 2002.

¹⁷ KOÇAK, a.g.e., s. 29; CAS (Spor Tahkim Divanı) Tahkimi, <http://www.ozkurt.av.tr/en/?p=164>; Günümüzde Uluslararası Olimpiyat Komitesi gibi spor dünyasının en üst örgütleri ile 31

Genel olarak belirtmek gerekirse, CAS'ın beş temel fonksiyonu bulunmaktadır. Bunlar; a. Uyuşmazlıkları, ilk ve tek yetkili merci olarak karara bağlamak, b. Spor federasyonları tarafından alınan kararları (disiplin cezaları) temyiz merci olarak incelemek, c. Uyuşmazlıkları arabuluculuk (*mediation*) usulü çerçevesinde dostane yöntemlerle çözmek, d. Spora ilişkin hukuki konularda görüş bildirmek, e. Milletlerarası spor şampiyonaları (FIFA Dünya Futbol Şampiyonası, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası gibi) ve olimpiyat oyunları sırasında meydana gelebilecek uyuşmazlıkları kısa sürede çözmektir.¹⁹

1. CAS TAHKİMİ

CAS Tüzüğü ve uluslararası spor federasyonları tarafından öngörülen kurallara ilişkin olarak ortaya çıkan ve ilgili federasyonlar tarafından dostane yöntemlerle çözüme bağlanamayan uyuşmazlıkların, devlet mahkemelerine müracaat edilmeksizin kesin olarak CAS tarafından karara bağlanacağı konusunda tarafların taahhütte bulunmaları bir tahkim şartı olarak öngörülmüştür. İlk olarak Uluslararası Binicilik Federasyonu (International Equestration Federation, FEI) 'nun kendi tüzüğüne dâhil ettiği bu tahkim şartı, daha sonra diğer uluslararası spor federasyonlarının tüzüklerinde de yer almaya başlamış ve bu durum, CAS önündeki uyuşmazlıkların sayısında artışı da beraberinde getirmiştir.

Sporun uygulanması ve geliştirilmesi ile ilgili bütün ticari uyuşmazlıklar²⁰ ile sporda disiplin cezası kararları vermeye yetkili herhangi bir spor federasyonunun kararlarına karşı; sporcular, spor kulüpleri, spor federasyonları ve spor kuruluşları, spor organizasyonunu gerçekleştiren kişiler, sponsorlar, televizyon şirketleri, spor malzemesi imalatçıları gibi tüm gerçek veya tüzel kişiler CAS'a başvurulabilmektedir.²¹

uluslararası spor federasyonu CAS'ın yargı yetkisini, statülerine bu yönde özel madde koymak suretiyle resmen tanımlıdır.

¹⁸ FIFA, 7 Ağustos 2001 tarihinde Arjantin'de yaptığı toplantıda kurmayı kararlaştırdığı Futbol Tahkim Mahkemesi'nden (Arbitration Tribunal for Football-TAF)' vazgeçerek, CAS'ın yargılama yetkisini kabul etmiştir.

¹⁹ BOZKURT, Murat Nart, "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümü", Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı: 2010/2, s. 167

²⁰ Sponsorluk sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar, televizyon haklarının satışından doğan uyuşmazlıklar, yayın sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar, spor karşılaşmalarının organ nizasyonundan doğabilecek uyuşmazlıklar, sporcu transfer uyuşmazlıkları, sporcu, antrenör, menajer, kulüp arasında doğabilecek uyuşmazlıklar, hukuki sorumluluklardan doğan uyuşmazlıklar, sporcu sözleşmelerinden doğacak uyuşmazlıklar bu bölüme girmektedir NAFZIGER, *International Sports Law...*, s. 143.

²¹ KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim (The Court of Arbitration for Sport)", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 53, 2004, Sayı 2, s. 1-32, Ankara 2004; NAFZIGER, *International Sports Law...*, s. 143; CAS'a 1986'dan 2008 yılı

Öncelikle, bir uyuşmazlığın CAS tarafından incelenerek karara bağlanabilmesi için, klasik tahkim yargılamasında olduğu gibi, taraflar arasında yapılmış, CAS'ın yetkili olduğu konusunda yazılı bir anlaşmanın bulunması gerekmektedir. Bu bağlamda, taraflar arasında akdedilmiş olan sözleşmede bulunan bir tahkim maddesi, taraflar arasında uyuşmazlığın çıkmasından önce veya sonra yapılmış olan bir tahkim anlaşması ya da ilgili uyuşmazlığı ilk derece mahkemesi gibi inceleyerek karara bağlayan kuruluşun düzenlemelerinde CAS'ın temyiz başvurularını inceleyerek karara bağlamaya yetkili olduğunu gösteren bir maddenin bulunması gerekir.

CAS'da yargılama faaliyeti temel olarak, İlk Derece Tahkim Birimi (*Ordinary Arbitration Division*) ve Temyiz Tahkim Birimi (*Appeals Arbitration Division*) tarafından yürütülmekte olup²², bu bağlamda CAS'da, iki ayrı tahkim usulü uygulanmaktadır²³. Buna göre, İlk Derece Tahkim Birimi, milletlerarası ticari tahkim kurumları gibi faaliyet göstermekte ve kendi önüne gelen ilk derece uyuşmazlıklarını (spora ilişkin sponsorluk sözleşmelerinden, sporcu sözleşmelerinden veya spor müsabakalarının televizyon yayınına ilişkin sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar) bünyesinde bulunan hakem heyetleri ile karara bağlamaktadır. İlk Derece Tahkim Birimine başvurulabilmesi için uyuşmazlığın CAS tahkim kurallarına göre çözüleceğine dair geçerli bir tahkim anlaşması olması gerekmektedir. Bu tahkim anlaşması, uyuşmazlığın taraflarınca önceden yapılabileceği gibi (*prior agreement, arbitration clause*), uyuşmazlık ortaya çıktıktan sonra da (*ex post facto agreement, arbitration agreement*) yapılabilmektedir.²⁴

Temyiz Tahkim Dairesi ise; sporla ilgili üst kuruluşlar ya da federasyonların tahkim organlarının, bu kuruluşlara ait düzenlemelerde ya da özel bir sözleşmede CAS'ın yargı yetkisinin tanınması koşuluyla, kesin nitelikteki (başka bir merciin incelemesine tabi olmayan) kararlarını incelemektedir. CAS'ın bu fonksiyonu özellikle doping nedeniyle verilen disiplin cezalarının incelenebilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. İlk Derece Tahkim Biriminde olduğu gibi Temyiz Tahkim Biriminin de uyuşmazlığı inceleyebilmesi için uyuşmazlığın taraflarının rızaları gerekmektedir. Dolayısıyla, spor federasyonlarının verdikleri kararlar konusunda CAS'ın yetkili hale gelebilmesi için, federasyonların statülerinde veya tüzüklerinde organları tarafından verilen kararlar aleyhine CAS'a

sonuna kadar toplam 1814 adet başvuru yapılmıştır. Bu başvurulardan 1737 adedi tahkim, 77 adedi istişari görüş bildirme talebidir. <http://www.tas-cas.org/d2wfiles/document/437/5048/0/stats2008.pdf>.

²² Bkz. Court of Arbitration for Sports, *Code of Sports-related Arbitration, Statutes of the Bodies Working for the Settlement of Sports-related Disputes* § 6 <http://www.tascas.org/en/code/frmco.htm>

²³ REEB, Matthieu, "The Role and Functions of the CAS", *International Sports Law Journal*, 2002/2, p. 33; KANE, *Twenty Years On...*, p. 616

²⁴ BOZKURT, *a.g.m.* s. 168

başvurulabileceğine dair bir hükmün²⁵ bulunması zorunluluğu aranmaktadır. Böyle bir hükmü içeren spor federasyonunun lisansına sahip olan sporcunun da bu kayda rıza gösterdiği kabul edilmektedir²⁶.

CAS uygulamasında yargılama sonucu verilen kararların; tazminata hükmetme, spor federasyonu veya spor kuruluşu tarafından verilen kararın iptali, temyiz edilen kararın değiştirilmesi, spor federasyonu veya spor kuruluşu tarafından verilen kararın yeniden görüşülmesi için geri gönderme, verilen cezayı kaldırma, azaltma veya artırma, ihtiyati tedbir kararı niteliğinde olarak spor federasyonu veya spor kuruluşu tarafından verilen kararların icrasını durdurma şeklinde olduğu görülmektedir.²⁷

CAS'ın merkezinin Lozan olması nedeniyle tahkim yargılaması İsviçre hukukuna (*lex arbitri*) tabidir. Öte yandan İsviçre'de bulunan bütün tahkim heyetlerinin İsviçre Federal Mahkemesi'nin denetimine tabi olması nedeniyle CAS da İsviçre Federal Mahkemesi'nin denetimine tabidir. 1987 tarihli İsviçre Federal Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun (*Switzerland's Federal Code On Private International Law*) 190. maddesi gereğince, yetkisizlik, savunma haklarının sınırlanması, talep edilen birşey hakkında karar vermeme, talep edilmeyen birşeye hükmetme, hakem heyetlerinin gerektiği şekilde oluşturulmaması, kamu düzenine aykırı karar verilmesi gibi çok istisnai bazı durumlarda CAS kararlarına karşı, bu kararların tebliğ edilmesinden 30 gün içerisinde İsviçre Federal Mahkemesi'ne temyiz başvurusunda bulunulabilmektedir.

2. TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN CAS HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ

Türk hukukunda hakem kararlarının tanınması ve tenfizi belli koşullara bağlanmıştır. Öncelikle, bir hakem kararının Türkiye'de tanınması ve tenfizinin ön koşulu bu kararın tabi olduğu yer veya verildiği yer hukukuna göre kesinleşmiş, icra kabiliyeti kazanmış olması veya kararın taraflar için bağlayıcı (*binding*) nitelikte olması gerekliliğidir.²⁸ Bu ön şartı taşıyan kararın aynı zamanda aşağıdaki şartlara da sahip olması gerekmektedir;

a) *Yabancı hakem kararı taraflar arasında bir tahkim sözleşmesine veya esas sözleşmeye konulmuş bir tahkim şartına dayanmalıdır.*

²⁵ Örneğin; IOC Olimpiyat Anlaşması'nın 74.maddesinde, UEFA Statüsü'nün 59-61.maddelerinde, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Tüzüğü'nün 40. maddesinde bu konuda hükümler bulunmaktadır.

²⁶ ERTEN, Rıfat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara, 2007, s.240.

²⁷ BOZKURT, a.g.m., s. 185-6

²⁸ MÖHUK m. 60.

b) Hakem kararı genel ahlak ve kamu düzenine aykırı olmamalıdır.

c) Hakem kararına konu olan uyuşmazlığın Türk kanunlarına göre hakem yolu ile çözümü mümkün olmalıdır.

d) Tarafların hakem önünde usulüne göre temsil edilmiş olmaları veya temsil edilmemiş olmakla beraber yapılan işlemleri sonradan açıkça kabul etmiş olmaları gerekmektedir.

e) Tahkim sözleşmesinin ve şartının tabi olduğu hukuka göre geçerli olması gerekmektedir.

f) Hakkında tenfiz kararı istenen tarafın iddia ve savunma hakkından mahrum bırakılmamış olması ve hakem seçiminden usulen haberdar edilmiş olması gerekmektedir.

g) Hakemlerin seçimi ve karar verirken uyguladıkları usul, tarafların serbest iradeleri ile belirlemiş oldukları hukuka uygun olmalıdır.

h) Hakem kararı, hakem sözleşmesi veya şartında yer alan konulara ait olmalıdır.²⁹

Yukarıda belirtilen şartların tümünü taşıyan CAS hakem kararlarının Türk hukukuna göre tanınması ve tenfizi mümkün olabilecektir. Bu nedenle, CAS hakem kararlarının tanınması ve tenfizinin mümkün olabilmesi, hakem kararının hangi birim tarafından verilmiş olması ile de yakından ilişkilidir. Şöyle ki, CAS hakem kararının Birinci Derece Tahkim Birimi tarafından verilen bir karar olması halinde (özel hukuka ilişkin spor uyuşmazlıklarına ilişkin karar) ve kanunun yukarıda belirtilen tüm şartlarına sahip olması durumunda tanınması ve tenfizi mümkün olacaktır.³⁰

CAS Temyiz Birimi tarafından verilen kararların (bir spor kuruluşunca verilen ve temyiz edilmiş karar hakkında verilen karar) tanınması ve tenfizi bu kararın ilgilileri tarafından yerine getirilmemesi durumunda söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda doktrinde, zaten statüsünü kaybetmek istemeyen federasyonun veya kulübün kararın gereklerini yerine getirmekten başka çaresinin bulunmadığı, ancak, buna rağmen bu kararların tanınması ve tenfizinin istenmesi halinde, ilgililerin ciddi sıkıntılarla karşılaşabileceği, bu birim tarafından verilen CAS hakem kararlarının MÖHUK'un 61 maddesinin c bendinde belirtilen "Hakem kararına konu olan uyuşmazlığın Türk kanunlarına göre hakem yolu ile çözümü mümkün olması" koşuluna sahip olmadığı, bu uyuşmazlıkların çözümlenmesi için tarafların TFF veya GSGM Tahkim Kurullarına başvurabilmekte birlikte bu kurullara yapılan başvuruların mecburi tahkime tabi olduğu, halbuki Türk hukukunda tahkime elverişliliğin ölçütünün, tarafların uyuşmazlık konusu üzerinde serbestçe tasarruf etmelerine (ihtiyari tahkim) bağlı olduğu, diğer

²⁹ BOZKURT, a.g.m., s. 187

³⁰ ERTEN, a.g.e., s. 247.

bir deyişle, tarafların uyuşmazlığı çözümlmek için serbestçe anlaşma yapabilmeleri ve bu anlaşmanın mahkeme kararına gerek olmadan geçerli sayılablmesinin gerekli olduğu, bu nedenle CAS Tahkim Birimi tarafından verilen kararların Türkiye’de tanınması ve tenfizinin mümkün görülmediği ifade edilmektedir.³¹

Öte yandan, CAS hakem kararlarının Türkiye’nin de imzasının bulunduğu New York Sözleşmesi kapsamında tanınması ve tenfizi ilk bakışta mümkün görünse de Türkiye’nin Sözleşmeye koyduğu iki çekince ile tanıma ve tenfiz kapsamındaki alanlar daraltılmıştır. Bu çekinceler ile hakem kararının tanınması ve tenfizi, öncelikle kararın Sözleşmeye taraf bir ülkede verilmiş olması ve kararın Türk hukukuna göre ticari nitelikteki bir uyuşmazlığa ilişkin olması şartlarına bağlanmıştır. Bu nedenle, sözleşmeye göre sadece ticari nitelikteki spor hukuku uyuşmazlıklarına (sponsorluk sözleşmeleri, yayın sözleşmeleri vb.) ilişkin CAS hakem kararlarının tanınması ve tenfizi mümkün olacaktır.³²

B. Türk Hukukunda Spor Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü: GSGM Tahkim Kurulu ve TFF Tahkim Kurulu

Türk pozitif hukukunda bugün için sporla ilgili uyuşmazlıkların tahkim yolu ile çözümü bağlamında ikili bir yapı söz konusu olup, futbolla ilgili uyuşmazlıklar bakımından Türkiye Futbol Federasyonu düzeyinde Tahkim Kurulu, futbol dışındaki branşlarda ihtilafların çözümü için ise Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde Tahkim Kurulu oluşturulmuştur.³³ Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, spor uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözümüne ilişkin Anayasa değişikliği öncesi ve sonrasındaki durum ilgili düzenlemeler ve yargı kararlarından hareketle incelenecektir. Özellikle Anayasa değişikliğine neden ihtiyaç duyulduğu hususuna açıklık getirilebilmesi için, bu değişiklik öncesinde Türk pozitif hukukundaki durum, ilgili mevzuat, doktrin ve yargı içtihatları birlikte değerlendirilerek ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu aşamada yapılacak tespit ve değerlendirmelerin, ilgili Anayasa değişikliğinin yeni tespit ve değerlendirmeleri gerekli kılması durumu istisna tutulacak olursa, Anayasa değişikliği sonrasında da geçerliliğini koruyacağı hususu da dikkate alınarak, çalışmanın bundan sonraki bölümünde, ilgili kuruluş ve organlarının Türk İdare Teşkilatı içerisindeki yeri ve işlevi esas alınarak

³¹ ERTEN, a.g.e., s. 247; ŞİT, Banu, Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, Ankara, 2005, s.217; BOZKURT, a.g.m., s. 188; Bu konuda ayrıntı için bkz. AKINCI, Ziya, Milletlerarası Tahkim, Seçkin Yayınları, Ankara 2003 ve AKINCI, Ziya, “Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi”, İzmir Barosu Yargı Reformu Sempozyumu, 2000.

³² BOZKURT, a.g.m., s. 189.

³³ Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. ERTAŞ, Şeref-PETEK, Hasan, Spor Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2005; GENÇ, Durmuş Ali, Spor Hukuku, Alfa Yayınları, Kasım 1998

organik ve fonksiyonel bakımdan hukuki nitelikleri ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1. Anayasa Değişikliği Öncesindeki Durum

a. Genel Olarak Türk Spor İdaresinin Organik Yapısı

Cumhuriyet döneminde Türk spor idaresinin tarihsel gelişimi; Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) dönemi (1923-1936), Türk Spor Kurumu dönemi (1936-1938), Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) dönemi (1938-1989), Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM)-özerk federasyon (TFF) dönemi (1989-2004) ve GSGM-özerk federasyonlar dönemi (2004-2011) ve GSGM-Bağımsız Federasyonlar-TFF dönemi(2011-...) olmak üzere altı döneme ayrılarak incelenebilir.³⁴

Bu yapı içerisinde en başta yer alan ve “*Bir kamu hizmeti olarak spor faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi*”³⁵ verilen Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, kuruluş kanununda katma bütçeli ve tüzel kişiliği haiz Başbakanlık bağlı kuruluşu olarak düzenlenmiştir. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı Cetvelde yer verilerek

³⁴ Türk sporunun temeli, 14 Temmuz 1922 tarihinde 16 kulübün birleşmesiyle kurulan “Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ)” ile atılmıştır. 1923-1936 yılları arasında faaliyet gösteren TİCİ, sporda demokrasi yönünde önemli adımlar atmıştır. 1936 yılında Ankara’da toplanan TİCİ Genel Kurulu, teşkilatın adını Türk Spor Kurumu’na çevirmiş, merkezini Ankara’ya taşımış ve kurumun doğrudan Cumhuriyet Halk Fırkası’na bağlanması için parti başkanlığına öneride bulunmuştur. Bu önerinin kabul edilmesiyle Türk sporu, 15 Nisan 1936 tarihinde siyasi bir partiye bağlanmıştır. Parti il başkanları aynı zamanda Kurum’un illerdeki temsilcileri olmuş, yurt sathındaki tüm sporcuların da Cumhuriyet Halk Fırkası’na üye olmaları istenmiştir. 29 Ekim 1936 günü Türkiye genelindeki tüm sporcular Türk ve parti bayraklarıyla resmi geçit yapmışlar ve törenlerle partiye üye olmuşlardır. İki yıllık parti-spor birlikteliğinin ardından sporun yönetimini devlete vermek üzere başlayan çalışmalar, 1938’de Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’nün kurulmasıyla sonuçlanmıştır, böylece sporda sorumluluğun valilerden köy muhtarlarına kadar yayıldığı bir dönem başlamıştır. Başbakanlığa bağlı bir kuruluş olarak kurulan BTGM, 1942’de Milli Eğitim Bakanlığı’na, 1960’da tekrar Başbakanlığa bağlanmıştır. Bu dönemde, beş yüzden fazla işçi çalıştıran işyerlerine spor tesisi kurma zorunluluğu getirilmiş, gençlere spor kulüplerine girmek ve boş zamanlarında beden terbiyesi faaliyetinde bulunmak zorunlu tutulmuştur. Spor işlerinin bakanlık düzeyinde ele alınması ilk kez BTGM döneminde gerçekleştirilmiş ve yine bu dönemde spor ilk kez Anayasa’da yer almıştır. BTGM tarafından yönetilen Türk sporu, 179 sayılı KHK ile “Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı” bünyesinde yer almıştır. BTGM’nin adı, 1986 yılında çıkarılan 3289 sayılı Kanun ile “Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir. Daha sonra, 24/01/1989 tarih ve 356 sayılı KHK’nın 7. maddesi ile “Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü’nün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun”un adı, “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” olarak değiştirilmiştir. BTGM dönemi, 1989 yılında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün (GSGM) kurulması ile sona ermiştir. GSGM döneminde futbol, Türk sporundan “ayrıştırılmış” ve özerklekle taçlandırılmıştır. Böylece Türk spor idaresi, GSGM ve Türkiye Futbol Federasyonu’ndan oluşan ikili bir yapı haline getirilmiştir. Ayrıntı için bkz. AĞAR, Serkan, “Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonunun Yeri ve İşlevi: Kurumsal İnceleme”, www.idare.gen.tr/agar-tff.htm; GÖK, Yasemin-SUNAY, Hasan, “Türkiye ve Fransa’da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması”, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2010, VIII (1) s. 7-16

³⁵ D. 10. D., 25/02/1987, E. 1986/1303, K. 1987/333, in DD, S. 68-71, s. 643.

özel bütçeli kamu idareleri arasında sayılmış, aynı Kanunun bütçe türlerini düzenleyen 12. maddesine göre de; “özel bütçe”, bir bakanlığa bağlı veya ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan her bir kamu idaresinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

b. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Tahkim Kurulu ve kararlarının hukuki niteliği konusu İdare Hukuku bakımından incelemeye değer bir husus olup, bu bağlamda, başta Anayasa Mahkemesi ve Danıştay olmak üzere ilgili yargı kararlarından hareketle bazı tespit ve değerlendirmelerde bulunulmaya çalışılacaktır.

aa. İlgili Yargı Kararları

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsü’yle bir basketbol oyuncusunun transferi konusundaki Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu kararının iptalleri istemiyle açılan davalarda; 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun Ek 9 uncu maddesinin bazı fıkralarının Anayasaya aykırı olduğu savını ciddi bulan Danıştay Onuncu Dairesi, E.2006/118 ve E. 2007/48 sayılı kararları ile iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Danıştay Onuncu Dairesinin, E.2004/12049 sayılı başvuru kararının gerekçesinde özetle;

*“...Ek 9 uncu madde gerekçesinde ise; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün ana hizmet birimlerinden olan federasyon başkanlıklarının özerk hale getirilmeleri amaçlanarak uluslararası federasyonlar gibi yapılanmalarına olanak sağlandığı, böylece federasyon faaliyetlerinin daha verimli ve süratli bir şekilde organize edilebileceği ve spor faaliyetlerinin daha geniş kitlelere ulaştırılabileceği, böylece federasyonların uluslararası federasyonlarca öngörülen ve Genel Müdürlükçe belirlenen esaslar dahilinde faaliyetlerini sürdürebileceği belirtilmiştir. Ek 9 uncu maddede yer alan, özerklik verilen federasyonların tüzel kişilik kazanacaklarına ve idari ve mali yönden özerk olacaklarına ve organlarının seçimle göreve geleceklerine, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alacaklarına, bütçelerinin genel kurul tarafından onaylanacağına ve ibra edileceğine, her türlü faaliyet ve işlemlerinin Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlık tarafından denetleneceğine ilişkin kuralların, madde gerekçesi ile birlikte değerlendirilmesinden, özerk federasyonların; genel idare içinde yer alan **Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere, hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine göre kurulan, hizmetle sınırlı olmak üzere kamusal yetki kullanan ve idarenin bütünlüğü ilkesi***

uyarınca merkezi idarenin vesayet denetimine tabi birer kamu kurumu oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Özel hukuk tüzel kişisi değil, kamu kurumu olarak yapılandırılmaları karşısında, özerk federasyonların, kuruluş usul ve esaslarının Anayasanın koyduğu kurallara uygunluğunun irdelenmesi zorunlu bulunmaktadır. ... Yasama yetkisi asli bir yetki olduğundan ve Türk hukukunda yasayla düzenleme alanı konu itibariyle sınırlandırılmadığından (yasama yetkisinin genelliği) yasama organı dilediği alanı kuşkusuz Anayasa ilkelerine uygun olmak koşuluyla düzenleme yetkisine haizdir. Yasayla düzenleme ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesi değil, bunların yasa metninde kurallaştırılmasıdır. Kurallaştırma ise, düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Ancak temel ilkeler konulup çerçeve çizildikten sonra uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi yürütme organının takdirine bırakılabilir. ... Anayasanın 123 üncü maddesinde yer alan hükümlerle idarenin kuruluşunun, örgütlenme ve faaliyet alanının yönetim esas ve usullerinin yasayla düzenlenmesi gerektiği kurala bağlanmıştır. Dolayısıyla, kamu tüzel kişiliğinin kuruluşunu sağlayacak olan yasada idareye herhangi bir düzenleme yetkisi tanınması halinde bu yetki; idarenin yasallığı ilkesi çerçevesinde sınırlayıcı ve tamamlayıcı bir yetki olmak durumundadır. 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen ek madde 9'un birinci fıkrasında "Federasyonlara, talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idari ve mali özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın, Resmi Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır." kuralı ile bir federasyonun kamu kurumu olarak tüzel kişilik kazanıp kazanmayacağına ilişkin takdir yetkisi, temel kuralları konulmadan, ölçüsü belirlenmeden ve sınırları çizilmeden, tümüyle ilgili Bakan ve Başbakanın onayına bırakılmakta; ayrıca bu şekilde tüzel kişilik kazanmış olan bir federasyonun, usulde paralellik ilkesi uyarınca yine idari yolla tüzel kişiliğinin sonlandırılabilceği sonucu yaratılmaktadır. Bu şekildeki bir düzenleme Anayasa'nın yasama yetkisinin devredilemeyeceğini düzenleyen 7 nci maddesine ve idarelerin yasayla düzenleneceğini belirleyen 123 üncü maddesine aykırı görülmektedir. Öte yandan, ...yasa konusu olan bir kamu kurumunun organının oluşumu, çalışma usul ve esasları ve organlar arası ilişkilerini düzenleme işi merkezi idarenin içinde yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne devredilmiş olup, böylece Anayasa'nın yasama yetkisinin devredilemeyeceğini düzenleyen 7 nci maddesi, idarelerin yasayla düzenleneceğini belirleyen 123 üncü maddesi gözardı edilmiş bulunmaktadır. Esasen anılan Yasayla bir yandan belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe

sahip özerk bir yapı oluşturulması amaçlanırken, aynı düzenleme içinde, özerk spor federasyonlarının teşkilatı, genel kurulunun oluşumu, toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslarla, özerk federasyonların Genel Müdürlük ile Tahkim Kurulu arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinin tümüyle denetim yetkisine sahip olan idareye bırakılmış olması, özerklik ilkesiyle ve Yasanın çıkarılma amacıyla bağdaşmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 4.3.2004 tarih ve 5105 sayılı Kanun ile eklenen ek madde 9'un birinci fıkrasında yer alan, "Federasyonlara, talepte bulunmaları durumunda Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın teklifi ve Başbakanın onayı ile idari ve mali özerklik verilebilir. Federasyonun kuruluşuna ilişkin kararın, Resmi Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanılır." kuralı ile aynı maddenin beşinci fıkrasında yer alan "Özerk federasyonların; genel kurullarının toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar ile kimlerin oy kullanabileceği ve Tahkim Kurulu ile ilişkileri Genel Müdürlükçe düzenlenecek çerçeveye statü ile belirlenir. Özerk federasyonlarca hazırlanacak ana statü, çerçeve statüye aykırı olamaz." kuralının, Anayasa'nın yasama yetkisinin devredilemeyeceğini düzenleyen 7 nci maddesine ve idarelerin yasayla düzenleneceğini belirleyen 123 üncü maddesine aykırı olduğu kanısına varıldığından, anılan hükümlerin iptali ve öncelikle yürürlüğü'nün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına 30.5.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

ifadelerine yer verilmiştir. Danıştay Onuncu Dairesinin, E.2007/1071 sayılı başvuru kararının gerekçesinde ise özetle:

"...federasyonlar ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında verilecek kararları, ilgililerinin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlama yetkisi ve görevinin "Tahkim Kurulu"na bırakıldığı, dolayısıyla bu tür uyuşmazlıklarda yargı yoluna başvurma hakkının engellendiği anlaşılmalı, "tahkim"e ilişkin düzenleme Anayasa'ya aykırılık yönünden incelenerek gereği görüldü: ...Türk hukukunda tahkim, özel hukuk alanına özgü bir uyuşmazlık çözme yolu olarak ortaya çıkmakta; idarelerin kamu hukukuna göre taraf oldukları uyuşmazlıklarda tahkime gidilebilmesinin tek istisnasını ise, Anayasanın 4446 sayılı Yasa ile değişik 125 inci maddesi kapsamındaki imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleriyle ilgili uyuşmazlıklar oluşturmaktadır. Belirtilen istisnanın dışında, idarenin kamu gücünü kullanarak yaptığı işlemlerden doğan idari uyuşmazlıklar nedeniyle mecburi tahkim yoluna gidilmesi olanağı bulunmamaktadır. ... 3289 sayılı Yasanın Ek- 9 uncu maddesi bir bütün olarak incelendiğinde; özerklik verilen federasyonların tüzel kişilik kazanacakları, idari ve mali yönden özerk olacakları ve organlarının seçimle göreve gelecekleri, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde alacakları, bütçelerinin genel

kurul tarafından onaylanacağı ve ibra edileceği kurala bağlanırken; uyuşmazlıkların çözümünde görevli kılınan Tahkim Kurulunun Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulması ve üyelerinin atama yoluyla belirlenmesi kurala bağlanmıştır. Anılan yasal düzenleme çerçevesinde, özerk federasyonların, genel idare içinde yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine göre kurulmuş, tıpkı kamu kurumu niteliğindeki meslek kurumlarına benzeyen kamu tüzel kişileri oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün ve federasyonların kamu tüzel kişisi olduğunda ve federasyonların tesis edecekleri işlemlerin idari işlem niteliği taşıdığı ve Tahkim Kurulunun idari işlemlere ilişkin kullanacağı yetkinin, idari yargının Anayasa ile korunan görev alanıyla ilgili olacağına kuşkuyla yer bulunmamaktadır. Bu itibarla, kamu tüzel kişisi olduklarında çekişme bulunmayan özerk federasyonların, birer idare olarak tesis ettikleri işlemlerin denetimi ve bu işlemlerden doğan uyuşmazlıkların çözümü için idari yargı dışında "mecburi tahkim" yolu öngörülmesinin, Anayasanın 9 uncu, 36 ncı, 125 inci ve 155 inci maddelerine aykırılık oluşturduğu anlaşılmaktadır. Kaldı ki, 3289 sayılı Kanunun Ek 9 uncu maddesinde yer alan Tahkim Kurulunun, özerk federasyonların vesayet makamı olarak öngörülen Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulmasına, üyelerinin atama yoluyla belirlenmesine ve Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarının yönetmeliğe bırakılmasına ilişkin düzenlemenin tahkim kurulunun tarafsızlığı ve bağımsızlığını sağlamaktan uzak olduğu da ortadadır. Açıklanan nedenlerle, 3289 sayılı Kanunun Ek 9 uncu maddesinin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında yer alan "Tahkim Kurulu" ile ilgili düzenlemenin; Anayasanın yargı erkinin bağımsız mahkemeler eliyle kullanılacağına ilişkin 9 uncu maddesine, hak arama özgürlüğünü düzenleyen 36 ncı maddesine, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğuna ilişkin 125 inci maddesine ve idari yargının görev alanını güvence altına alan 155 inci maddesine aykırı olduğu kanısına varıldığından, anılan hükümlerin iptali ve öncelikle yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına 19.3.2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

ifadelerine yer verilmiştir. Her iki başvuruyu birlikte esastan inceleyen Anayasa Mahkemesi³⁶,

"...Özerk spor federasyonları denetim bakımından merkezi idareye bağlıdır. Ek Madde 9'un son fıkrasına göre, bu federasyonların her türlü faaliyet ve işlemleri Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanlığın

³⁶ Anayasa Mahkemesi Kararı, E. 2006/118, K. 2009/107, Karar Günü: 2.7.2009, R.G. Tarih-Sayı :19.03.2010-27526

denetimine tâbidir. Bu denetim sonucunda görevi başında kalmasında sakınca görülen federasyon başkanı veya yönetim kurulu üyeleri hakkında karar almak üzere, Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakan, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Bunların Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından öngörülen çerçeve statüye uygun şekilde hazırlanması zorunlu olup, ceza veya disiplin kurullarınca verilen kararlara karşı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Tahkim Kurulu'na itiraz edilebilir. ...Yukarıda anılan özerk federasyonların kuruluşları, denetimleri, mali yapıları, ve kararlarına karşı merkezi idare içerisinde oluşturulan Tahkim Kurulu'na başvurulabilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, bunların hizmet yerinden yönetim kuruluşları oldukları sonucuna varılmaktadır. Özerk federasyonların hizmet yerinden yönetim ilkesine göre kurulmaları nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırıdır.³⁷ ...Tahkim genel olarak öğretide, hukuki uyuşmazlıkların, söz konusu uyuşmazlığa taraf olmayan bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlanması olarak tanımlanmaktadır. Anayasa'nın 125. maddesindeki tahkim yolu, kamu idarelerinin tamamen dışında bağımsız kişilerden oluşan ve yasalarla belirlenmiş hukuki uyuşmazlıkları kesin olarak karara bağlayan bir çeşit özel yargı yoludur. Tahkim kurullarının verdiği kararlar mahkemeler tarafından verilen kararlar gibi uygulanabilme niteliğine sahiptir. İtiraz konusu fıkra ile düzenlenen "Tahkim Kurulu" ise Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulmakta ve üyeleri Gençlik ve Spor Genel Müdürünün teklifi ve Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın onayı ile altı yıl için görevlendirilmektedirler. Bu nedenle, idare içerisinde oluşturulan bu Kurulun, hukuki uyuşmazlıkların tarafların isteği üzerine, bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlandığı ulusal ve uluslararası tahkim kurulları ile ilgisinin olmadığı açıktır. Yasakoyucu, uyuşmazlıkların yargı mercilerine götürülmesinden önceki aşamalarda çözümlenebilmesi amacıyla kimi kurullar, müesseseler veya

³⁷ Haşim KILIÇ ve Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşlere katılmamışlardır. Karşı oy gerekçesinde "...özerk federasyonların" klâsik bir devlet dairesi (genel idare birimi) olarak nitelendirilmesine imkân olamayacağı, esasen Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerinin Devlet'e yüklediği yükümlerin yasal bazda bir yansımasından ibaret olan bu düzenleme biçimi dolayısıyla, gerçekte özel hukuk alanına dahil oldukları aşıkâr olan bu oluşumların bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak değerlendirilebilmeleri imkânı olmadığı açıktır. Özerk federasyonların ifa ettikleri görev ve buralarda görevlendirilen kişilerin statü ve konuları birlikte değerlendirildiğinde; ortada Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında ifadesini bulan "genel idare esaslarına göre kamu hizmetlerini yürütmekle yükümlü bir Devlet kuruluşu"nun bulunmadığı kuşkusuzdur. Dolayısıyla, özerk federasyonların 3289 sayılı Kanun çerçevesindeki statüleri göz önüne alındığında; yapıları, idareyle ilişkileri ve yerine getirdikleri görevlerin niteliği, bunların bir kamu kurumu olarak kabulüne ve ifa ettikleri hizmeti kamu hizmeti saymaya imkân tanımamaktadır. özerk federasyonların işlevlerinin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nce düzenlenecek "Çerçeve statü" ile belirlenmesinde Anayasal bir sorun bulunmamaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

başvuru yolları öngörebilir. Bu durum yasakoyucunun genel kural koyma yetkisinden kaynaklanmakta olup, anılan yolları öngörüüp öngörmemek takdir yetkisi içerisindedir. Spor alanında ortaya çıkan uyuşmazlıkları idari olarak çözümlmek üzere bir kurul oluşturulması, bu kurulun asıl ve yedek üyelerinin sayısının, niteliklerinin belirlenmesi ve başkan seçme usulünün düzenlenmesi de yasakoyucunun takdir yetkisi içerisindedir. Bu nedenle fıkranın birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü tümceleri Anayasa'ya aykırı olmadığından bu tümcelere yönelik iptal isteminin reddi gerekir. Ek 9. maddenin yedinci fıkrasının beşinci tümcesinde Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın hak arama özgürlüğüne ilişkin 36. maddesiyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur. Öte yandan, Anayasa'nın 125. maddesinde belirtilen idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olması ilkesine göre, idari işlemlere karşı yargı yolu, Anayasa'da belirtilen kimi ayrık durumlar dışında yasalarla sınırlandırılmaz. İptali istenen tümceyle idari bir merci olan tahkim kurulu tarafından verilen kararlara karşı yargı yolu kapatılmış ve bu kurul tarafından verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir. Yasakoyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere idari bir kurula başvurma yükümlülüğünü getirebilir ise de, bu kurulun kararlarının kesin olması Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen hak arama özgürlüğüne ve 125. maddesinde belirtilen idarenin her türlü eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olduğu ilkesine aykırı görülmüştür. Tümcenin iptali gerekir. Anayasa'nın 123. maddesine göre idarenin Yasayla düzenlenmesi gerekmektedir. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Tahkim Kurulu idare içerisinde yer almaktadır. Herhangi bir kamu idaresinin yasa ile düzenlenmiş olduğunun kabul edilebilmesi için söz konusu idarenin ad olarak yasada belirtilmesi yeterli değildir. Böyle bir düzenlemede temel ilkelerin ortaya konulması, çerçevenin çizilmesi, sınırsız, belirsiz ve geniş bir alanın yürütmenin düzenlenmesine bırakılmaması gerekmektedir. Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarının yasa ile belirlenmesi gerekirken, yedinci fıkranın altıncı tümcesi ile bu konuların düzenlenmesi Yönetmeliğe bırakılmıştır. Bu nedenle Kural Anayasa'nın 123. maddesine aykırı görülmüştür. İptali gerekir...Yukarıda yedinci fıkranın

incelenmesinde belirtilen gerekçelerle, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Tahkim Kurulunun federasyon ile kulüpler; federasyon ile hakemler; federasyon ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile oyuncular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek karara bağlamasında Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen hak arama özgürlüğü ve 125. maddesinde belirtilen idarenin eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olması ilkesi göz önünde bulundurulduğunda Tahkim Kurulunun itirazları kesin olarak karara bağlaması Anayasa'ya aykırı görülmüştür. Bu nedenle fıkra geçen "... kesin ..." sözcüğünün iptali gerekir.³⁸

yönünde karar vermiştir.

Diğer taraftan, Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay Başkan ve üyeleri ile adli ve idari yargı hakim ve savcılarının, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk federasyonlar tarafından organize edilen sportif faaliyetlerde, Kanunda öngörülen veya özerk federasyonlar bünyesinde bulunan kurullarda görev alabileceklerini öngören 3289 sayılı Kanunun Ek 10 uncu maddesi hükmü uyarınca maddede belirtilen yargı organlarının mensubu hakim ve savcılarının, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün sürekli kurulları olan; Gençlik ve Spor Şuralarında, Merkez Danışma Kurulunda, Merkez Ceza Kurulunda, Genel Müdürlük Ceza Kurulunda, İl Ceza Kurulunda (3289 sayılı Kanun, m.8); özerk federasyonların, oluşturmak zorunda oldukları uluslararası federasyonların öngördüğü bütün kurullarda ve disiplin ve ceza kurulları ile **tahkim kurulunda da görev yapabilmemesinin, yargı denetimine tabi idari eylem ve işlem tesis edebilecek olmasının, idari eylem ve işlemi tesis eden hakim ve savcıyı, tesis edilen idari eylem ve işlemin "tarafı" yapacağı, bunun** hukuk devleti ilkesine ve hakimleri taraf haline getirebileceği için hakim bağımsızlığı ile bağdaşmayacağı ve bu nedenle

³⁸ Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşe katılmamıştır. Karşı oy gerekçesinde "...Tahkim Kurulu'nun kanunda öngörülen yapısı ve ifa ettiği işlev itibarıyla, yukarıda yapılan genel açıklamalar çerçevesinde bu Kurul'un bir kamu idaresi olarak nitelendirilebilmesi mümkün olmadığı için, Kurul'un kararlarını "idari işlem" kabul etmeye de imkân yoktur...Şu halde, kendine özgü bir hukuki durum teşkil eden sportif faaliyetler dolayısıyla doğabilecek ihtilaflara, kendine özgü bir çözüm mekanizmasının (tahkim) öngörülmesinde Anayasal bir engel bulunmamaktadır. ...Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerindeki özel düzenlemeleri dikkate alan yasa koyucunun, sporun kendine özgü özelliğini dikkate alarak, uyuşmazlıklarda "tahkim" usulünü öngörmesi Anayasa'ya aykırı değildir. 2-Tahkim Kurulu kararlarının "kesin" olduğuna ilişkin kurulların da Anayasa'ya aykırı bir yanı yoktur. Dolayısıyla, özerk federasyonların sporla ilgili uyuşmazlıklar nedeniyle verdikleri kararların Tahkim Kurulu'nda görüşülerek "kesin" olarak sonuçlandırılması, âlelade bir hukuki ihtilafların çözümü mahiyetinde değerlendirilemez. Bu hukuki yaklaşımın ışığında, sportif ihtilafların Tahkim Kurulu'nda kesin karara bağlanmasında Anayasa'nın 36. maddesine aykırı bir yön yoktur." ifadelerine yer verilmiştir.

Anayasanın 138 inci maddesi ile de çelişeceği gerekçesiyle açılan iptal davasında konuyu ele alan Anayasa Mahkemesi tarafından³⁹;

“...İptali istenen Yasa'nın genel gerekçesinde, *Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk federasyonların disiplin, ceza veya Tahkim Kurulunda hâkim ve savcıların görev almalarının düşünüldüğü ve bir nevi yargı görevi üstlenen bu kurullarda hâkim ve savcıların görev almalarına olanak sağlandığı belirtilmiştir...*Anayasa'nın 140. maddesinde; hakimlerin ve savcılarının kanunda belirtilenlerden başka, resmi ve özel hiçbir görev alamayacakları, buna paralel olarak da, 2802 sayılı Hakim ve Savcılar Kanunu'nun 48. maddesinde, yalnızca meslekleri ile ilgili kimi çalışma ve faaliyetlere katılabilecekleri öngörülmüştür. Hakim ve savcılarının meslekleri ile ilgili olmayan bu kurullarda görev alırken, bir yandan da yargılama faaliyetine devam etmeleri, ileride karşılıklarına çıkacak uyumsuzluklarda, tarafsızlıklarına gölge düşürecek niteliktedir. Açıklanan nedenlerle; iptali istenen kural, Anayasa'nın 2., 11., 138. ve 140. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

şeklinde karar verilmiştir.

bb. İlgili Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi

Görüldüğü üzere Danıştay, ilgili düzenlemelerden hareketle, özerk federasyonların; “*genel idare içinde yer alan*” Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere, hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine göre kurulan, hizmetle sınırlı olmak üzere kamusal yetki kullanan ve idarenin bütünlüğü ilkesi uyarınca *merkezi idarenin vesayet denetimine tabi* birer kamu kurumu olduklarını, özel hukuk tüzel kişisi değil, kamu kurumu olarak yapılandırıldıklarını, bir federasyonun kamu kurumu olarak tüzel kişilik kazanıp kazanmayacağına ilişkin takdir yetkisinin, temel kuralları konulmadan, ölçüsü belirlenmeden ve sınırları çizilmeden, tümüyle ilgili Bakan ve Başbakanın onayına bırakılması ve usulde paralellik ilkesi uyarınca yine idari yolla tüzel kişiliğinin sonlandırılabilmesi sonucunu doğuran düzenlemenin Anayasa'nın yasama yetkisinin devredilemeyeceğini düzenleyen 7 nci maddesine ve idarelerin yasayla düzenleneceğini belirleyen 123 üncü maddesine aykırı olduğunu; yasa konusu olan bir kamu kurumunun organının oluşumu, çalışma usul ve esasları ve organlar arası ilişkilerini düzenleme işinin “*merkezi idarenin içinde yer alan*” Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne devredilmiş olmasının, anılan Yasayla bir yandan belirli bir kamu hizmetini yürütmek üzere kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe sahip özerk bir yapı oluşturulması amaçlanırken, aynı düzenleme içinde, özerk spor

³⁹ Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı : 2005/55, Karar Sayısı : 2006/4, Karar Günü : 5.1.2006, Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 20.11.2007-26706

federasyonlarının teşkilatı, genel kurulunun oluşumu, toplanması ve çalışmalarına ilişkin usul ve esaslarla, özerk federasyonların Genel Müdürlük ile Tahkim Kurulu arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinin tümüyle denetim yetkisine sahip olan idareye bırakılmış olmasının, özerklik ilkesiyle ve Yasanın çıkarılma amacıyla bağdaşmadığını anılan yasal düzenleme çerçevesinde, özerk federasyonların, “**genel idare içinde yer alan**” Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’ne verilen bazı görevlerin daha verimli şekilde yürütülmesi amacıyla kamu hukuku alanında faaliyet göstermek üzere hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesine göre kurulmuş, tıpkı kamu kurumu niteliğindeki meslek kurumlarına benzeyen kamu tüzel kişileri olduklarını belirttikten sonra, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün ve federasyonların kamu tüzel kişisi olduğunda ve federasyonların tesis edecekleri işlemlerin idari işlem niteliği taşıdığına kuşkuya yer bulunmadığını, bu itibarla, kamu tüzel kişisi olduklarında çekişme bulunmayan özerk federasyonların, birer idare olarak tesis ettikleri işlemlerin denetimi ve bu işlemlerden doğan uyuşmazlıkların çözümü için idari yargı dışında “mecburi tahkim” yolu öngörülmesinin, Anayasanın 9 uncu, 36 ncı, 125 inci ve 155 inci maddelerine aykırılık oluşturduğunu belirtmiştir.

Bu konuda Anayasa Mahkemesi de benzer yaklaşımı benimsemiş, özerk federasyonların kuruluşları, denetimleri, mali yapıları, ve kararlarına karşı merkezi idare içerisinde oluşturulan Tahkim Kurulu’na başvurulabilmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, bunların hizmet yerinden yönetim kuruluşları oldukları sonucuna varıldığını belirterek özerk federasyonların hizmet yerinden yönetim ilkesine göre kurulmaları nedeniyle Anayasa’nın 123. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Diğer taraftan, özel hukuk alanına özgü bir uyuşmazlık çözme yolu olarak nitelendirdiği tahkime ilişkin olarak Danıştay; idarelerin kamu hukukuna göre taraf oldukları uyuşmazlıklarda tahkime gidilebilmesinin tek istisnasının, Anayasanın 4446 sayılı Yasa ile değişik 125 inci maddesi kapsamındaki imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleriyle ilgili uyuşmazlıklar olduğunu, belirtilen istisnanın dışında, idarenin kamu gücünü kullanarak yaptığı işlemlerden doğan idari uyuşmazlıklar nedeniyle mecburi tahkim yoluna gidilmesi olanağının bulunmadığını belirttikten sonra, Tahkim Kurulunun, özerk federasyonların vesayet makamı olarak öngörülen Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulmasına, üyelerinin atama yoluyla belirlenmesine ve Tahkim Kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarının yönetmeliğe bırakılmasına ilişkin düzenlemenin tahkim kurulunun tarafsızlığı ve bağımsızlığını sağlamaktan uzak olduğuna hükmetmiştir.

Genel olarak öğretide, hukuki uyuşmazlıkların, söz konusu uyuşmazlığa taraf olmayan bağımsız kişi veya kişiler tarafından

çözülerek karara bağlanması olarak tanımlanan tahkime ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 125. maddesindeki tahkim yolunun, kamu idarelerinin tamamen dışında bağımsız kişilerden oluşan ve yasalarla belirlenmiş hukuki uyuşmazlıkları kesin olarak karara bağlayan bir çeşit özel yargı yolu olduğu, Tahkim kurullarının verdiği kararların mahkemeler tarafından verilen kararlar gibi uygulanabilme niteliğine sahip bulunduğu tespitinde bulunduktan sonra, "Tahkim Kurulu"nun Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulduğu ve üyelerinin Gençlik ve Spor Genel Müdürünün teklifi ve Genel Müdürlüğün bağlı olduğu Bakanın onayı ile altı yıl için görevlendirildiğinden bahisle, idare içerisinde oluşturulan bu Kurulun, hukuki uyuşmazlıkların tarafların isteği üzerine, bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlandığı ulusal ve uluslararası tahkim kurulları ile ilgisinin olmadığını belirtmiştir. Görüldüğü gibi, Anayasa Mahkemesine göre, ilgili düzenlemelerle getirilen Tahkim Kurulunun uyuşmazlıkların bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlandığı ulusal ve uluslararası tahkim kurulları ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla Tahkim Kurullarının yürüttüğü faaliyetin, uyuşmazlıkların yargı organları dışında alternatif çözümler olarak nitelendirilmesi de doğruyu yansıtmayacaktır. Diğer bir ifade ile Tahkim Kurullarına müracaat, yargıya alternatif bir çözüm yolu değil, yargı öncesi bir idari itiraz yolu olarak nitelendirilebilir. Nitekim, kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınmasının adil yargılamanın ön koşulu olduğunu belirten Anayasa Mahkemesince; yasakoyucunun, uyuşmazlıkların yargı mercilerine götürülmesinden önceki aşamalarda çözümlenebilmesi amacıyla kimi kurullar, müesseseler veya başvuru yolları öngörebileceği, bunun yasakoyucunun genel kural koyma yetkisinden kaynaklandığı, böyle bir yol öngörülmesinin Anayasaya aykırı olmadığı, ancak bu Kurulun kararlarının kesin olmasının Anayasa'nın 36 ncı maddesinde belirtilen hak arama özgürlüğüne ve 125 inci maddesinde belirtilen idarenin her türlü eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olduğu ilkesine aykırı olduğu ifade edilmiştir.

2. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)

Çalışmanın asıl konusu oluşturan Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu ve kararlarının niteliğine ilişkin tartışmada sağlıklı değerlendirmeler yapabilmek ve doğru çıkarımlara varabilmek için, öncelikle Türkiye Futbol Federasyonu'nun tüzel kişiliğinin niteliği üzerinde durulması gerekmektedir.

a. TFF'nin Yapısı ve Organları

5/5/2009 tarih ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun⁴⁰ 1 inci maddesinde, Türkiye Futbol Federasyonu, her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, **özel hukuk hükümlerine tabi, özerk** bir tüzel kişilik olarak düzenlenmiş ve aynı Kanunun 3 üncü maddesinde de TFF'nin görevleri sayılmıştır. Buna göre TFF; "a) Türkiye'deki her türlü futbol faaliyetini yürütmek, düzenlemek ve denetlemek, b) Futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak, c) FIFA ve UEFA'nın yetkili organları tarafından konulan kuralların gereği gibi uygulanmasını sağlamak, ulusal talimatlar hazırlamak ve Türkiye'yi futbol ile ilgili konularda yurt dışında temsil etmek, ç) Yurt içi ve yurt dışı futbol faaliyetleri için plan, program, benzeri her türlü düzenlemeyi ve anlaşmayı yapmak ve başarılı sonuçlar sağlanması için gerekli tedbirleri almak, d) Her düzeyde müsabakalar düzenlemek ve milli takımlar ile kulüp takımlarının uluslararası müsabakalara katılması ve mücadele edebilmesi için gerekli tedbirleri almak, e) Fair Play kurallarına uygun olarak bağlılık, dürüstlük ve sportmenlik prensiplerini gözetmek, f) Üyelerinin, kulüplerin, futbolcuların, hakemlerin, yöneticilerin, teknik direktör ve antrenörlerin, sağlık personelleri, futbolcu temsilcileri ve müsabaka organizatörleri ile diğer tüm ilgililerin FIFA, UEFA ve TFF tarafından konulan Statü, talimat ve düzenlemeleri ile bunların yetkili kurulları tarafından verilen kararlara uymalarını sağlamak, g) Şiddet, şike, teşvik primi, ırkçılık, doping ve her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek, ğ) Futbolu geliştirmek amacıyla; amatör futbol spor kulüp ve federasyonları ile bünyesinde futbol branşı bulunan engelliler spor federasyonlarına her türlü ayni ve nakdi yardımda bulunmak"la görevlendirilmiş, TFF'nin teşkilat, görev ve yetkileri, teşkilatın çalışma usul ve esasları, oluşturulacak diğer kurul ve birimler, merkez, yurt içi ve yurt dışı teşkilat birimlerinin görevleri ile bu Kanunun uygulanmasına dair diğer hususların; TFF'nin üyesi bulunduğu FIFA ve UEFA kurallarına uygun olarak, Genel Kurulun yapacağı ve Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girecek TFF Statüsü ile Yönetim Kurulunun yapacağı ve aksi kararlaştırılmadığı sürece TFF'nin resmi internet sitesinde yayımlandığı gün yürürlüğe girecek talimatlarla belirleneceği hükme bağlanmıştır. 5894 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde, TFF'nin, FIFA ve UEFA üyesi olduğu, Türkiye'deki her türlü futbol teşkilatının TFF'ye bağlı olduğu ve bunların hak ve görevlerinin TFF Statüsü ve diğer talimatlarda tanımlanacağı belirtilmiştir.

⁴⁰ 16/5/2009 tarih ve 27230 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

b. Organik Bakımdan Türkiye Futbol Federasyonu'nun Niteliği

Türkiye Futbol Federasyonu, 21.05.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca Başbakanlığa bağlı, katma bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün idari teşkilat birimi iken⁴¹; 27.05.1988 tarih ve 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile “*profesyonel futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kaidelere göre yürütmek, teşkilâtlandırmak, geliştirmek ve Türk futbolunu yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere; özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip*” bir şekilde yeniden yapılandırılmıştır. 3461 sayılı Kanun ile TFF, sadece “profesyonel” futbol faaliyetlerini yürüten “*özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip*” bir kuruluş olarak nitelendirilmiş iken, daha sonra çıkarılan 17.06.1992 tarih ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, “(amatör ve profesyonel) tüm futbol faaliyetlerini” yürütme görevini TFF'ye vermiş ve bu Kuruma “*özerk*” statü kazandırmıştır.⁴²

Yukarıda da değinildiği üzere, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 1 inci maddesinde, Türkiye Futbol Federasyonu, özel hukuk hükümlerine tabi, *özerk* bir tüzel kişilik olarak düzenlenmiştir. Bu yapısı ile TFF'nin Türk idare teşkilatı bakımından kategorik bir incelemeyi reddettiği ve bu yüzden bir başka örneği de bulunmadığı, özel hukuk tüzel kişisi olmasına karşın kamu kurumlarına hasredilmiş bir kavram olan “*özerklik*” ile donatılmış ve Türk sporunu düzenleme ve denetleme yetkileri bakımından GSGM'nin uhdesindeki yetkileri, bir kamu kurumu olmamasına karşın futbola özgü bir biçimde kullanan TFF'nin, dünyadaki örnekleri ile mukayese edildiğinde “*atipik*” bir karakter sergilediği görüşüne yer verilmiş,⁴³ sonuçta ne deve ne kuş, sadece bir “*devekuşu*” görüntüsü arzettiği ifade edilmiştir.⁴⁴

⁴¹ Bkz. D. 10. D., 19/12/1988, E. 1986/1076, K. 1988/2237, in DD, S. 74-75, s. 567; “*Futbol Federasyonu(nun), (...) 3530 sayılı Yasaya göre katma bütçeli bir kuruluş olan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı “teknik bir organ” olduğu ve “spor faaliyetlerinin düzenlenmesinin ve denetlenmesi görevi(nin) bir kamu hizmeti olarak bu idareye” verildiği kabul ediliyordu.*”

GÖZÜBÜYÜK, Şeref / TAN, Turgut, *İdare Hukuku, Cilt I, Genel Esaslar*, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara, 2004, s. 396

⁴² Ancak ilginçtir ki, 3461 sayılı kanunun TBMM Genel Kurulu'ndaki görüşmelerinde devamlı TFF'nin özerkliğine vurgu yapılmış, 3813 sayılı kanunun TBMM Genel Kurulu'ndaki görüşmelerinde ise her nedense özerklik hiç tartışılmamıştır. Bunun nedeni, 3461 sayılı kanunda Başbakan'a tanınan yetkiler olabilir (örn. TFF Başkanı'nı Başbakan atamakta, Genel Kurul üyelerinden bir bölümünü yine Başbakan seçmektedir). Ayrıntı için bkz. AĞAR, a.g.m.

⁴³ Doktrinde kimilerince, bu tanımın, İdare Hukukunun kabul ettiği kamu tüzel kişiliği-özerklik birlikteliğine tamamen uyumsuz bir görünüm arzettiği, maddedeki tanımlamadan TFF'nin bir tüzel kişilik olduğu, ancak bu tüzel kişiliğin, TFF'nin aynı zamanda özel hukuk hükümlerine tabi kılınması karşısında “*özel hukuk tüzel kişiliği*” olduğu sonucuna ulaşıldığı, mevcut hukuki yapısı ile TFF'nin, “*özel hukuk tüzel kişisi*” sayılmasına (kamu tüzel kişisi sayılmamasına) karşın, Türkiye Cumhuriyeti İdare Teşkilatı içinde yer alan kamu tüzel kişilerinden kamu kurumlarının

3813 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde de Türkiye Futbol Federasyonu'nun geçirdiği bu evrime rağmen, Kanunun 2. maddesinde bu Kuruma verilen “a) Profesyonel futbol faaliyetlerini yürütmek, profesyonel futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak, bu konularda her türlü düzenlemeyi yapmak, kararlar almak ve uygulamak, b) Milli ve milletlerarası kaidelerin ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak ve Türkiye'yi, futbol ile ilgili konularda, yurt dışında temsil etmek, c) Yurt içi ve yurt dışı profesyonel futbol faaliyetleri ile milli müsabakalar için plan, program ve benzeri her türlü düzenlemeyi yapmak ve başarılı sonuç sağlanması için gerekli tedbirleri almak” şeklindeki kamu hizmeti niteliği ağır basan görevlerin, kanunla özel hukuka tabi kılınan bu kurumun işlevsel bakımdan saf bir özel hukuk kişisi olarak kabul edilmesinin önündeki en büyük engellerden biri olduğu ifade edilmiş, kavramsal olarak “özel hukuk hükümlerine tabi olma” ile “özerklik”in özdeş olmadıkları, aralarında önemli bir fark olduğu belirtilmiştir.⁴⁵

TFF'nin “özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişi” olmasının, Türk hukuku bakımından doğurduğu hukuki sonuçlar üzerinde durulması gerekir.⁴⁶ Bu çerçevede, “özel hukuk hükümlerine tabi olma”nın, “özel hukuk tüzel kişisi”ne mi yoksa özel hukuk hükümlerine tabi bir “kamu (hukuku) tüzel kişisi”ne mi işaret ettiği, “TFF tüm faaliyetleri ve bu faaliyetlerinin sonuçları ile tamamen özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış bir kamu tüzel kişisi” olup olmadığı hususu önem kazanmaktadır.

Bu bağlamda ilgili yargı kararlarında, Türkiye Futbol Federasyonu'nun “özel hukuka tabi bir tüzel kişi olması”na ilişkin yasal düzenlemeler esas alınmak suretiyle, bu kurumun bir “özel hukuk tüzel kişisi” olduğu⁴⁷, idare teşkilatının dışında yer aldığı, işlemlerinin özel hukuk

özerkliğini aşan (hatta kimi durumlarda onlarla kıyaslanamayacak ölçüde geniş) yetkilerle donatıldığı ifade edilmektedir. Bkz. AĞAR, a.g.m.

⁴⁴ AYANOĞLU, Taner, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun İşlevi ve Kararlarının Hukuki Niteliği”, TBB Dergisi, Sayı 74, 2008, s. 76

⁴⁵ AYANOĞLU, s. 47-48. Yazara göre, 3461 sayılı kanunun temel amacı, Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuka tabi olduğunu belirtmek suretiyle futbol faaliyetlerinin özelleştirilmesi ise, tek başına bu nitelemesinin hiçbir şekilde yeterli ve uygun bir araç olduğu söylenemez. Nitekim Özay, bu hususa şu şekilde değinmektedir: “Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” iddia edildiğine göre, “özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip” bir örgüt modeli öngördüğünden, bu spor dalının organizasyonunu bir kamu hizmeti olmaktan çıkarıp “özelleştirme” operasyonuna tabi tutmuş.” ÖZAY, İl Han; “Futbolda Özelleştirme” İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Sayı:1-3, Yıl:11 İstanbul, 1990, s. 31.

⁴⁶ Bu konuda bkz. GÜNAL, A. Nadi, KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan; “Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat”, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1998.

⁴⁷ TFF'nin bir tüzel kişilik olduğu, ancak bu tüzel kişiliğin, TFF'nin aynı zamanda özel hukuk hükümlerine tabi kılınması karşısında “özel hukuk tüzel kişiliği” olduğu sonucuna ulaşıldığı, mevcut hukuki yapısı ile TFF'nin, “özel hukuk tüzel kişisi” sayılmasına (kamu tüzel kişisi sayılmamasına) karşın, Türkiye Cumhuriyeti İdare Teşkilatı içinde yer alan kamu tüzel

işlemi niteliği taşıdığı⁴⁸ ve bu işlemlerden doğan davaların da adli yargı düzeninin görevine girdiği yönünde tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.⁴⁹ Nitekim bir Danıştay kararında, “Türkiye Futbol Federasyonu’nun genel idarenin dışında yer alan bir özel hukuk tüzel kişiliğine dönüştüğü, Futbol Federasyonu ile kulüpler arasında çıkan uyuşmazlıkların Tahkim Kurulu’nca incelenerek kesin karar bağlanması gerektiği ve çalışmalarını Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’na göre yürütmesi öngörülen Tahkim Kurulunca verilen kararların da HUMK’nda düzenlenen tahkim usulü uyarınca adli yargı yerinde incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.” ifadelerine yer vermiştir.⁵⁰

Ancak ilgili kanunlarda Türkiye Futbol Federasyonunun “özel hukuk tüzel kişisi” olarak değil, “özel hukuka tabi tüzel kişi” olarak nitelenmiş olması karşısında, doktrinde kamu tüzel kişiliği nitelenmesinin daha doğru olacağı genel kabul görmüş, görevleri ve kullandığı yetkiler dikkate alındığında, Türkiye Futbol Federasyonunun “özel hukuka tabi tüzel kişi” olarak nitelenmesinin yanlış olduğu, tek başına bu nitelenmenin Türkiye Futbol Federasyonu’nun özel hukuk tüzel kişisi sayılması için yeterli olmayacağı ifade edilmiştir.⁵¹

Bu bağlamda Federasyonun, kamu hukuku tüzel kişisi kabul edilmesi yönündeki görüşün ağır bastığını belirten TAN, bir özel hukuk tüzel kişisinin “özerk” olduğunun belirtilmesine gerek olmamasının ve Federasyonun Başbakanlığın “ilgili kuruluşu” statüsünde kabul edilmesinin bu görüşü güçlendirdiğini belirtmektedir.⁵²

kişilerinden kamu kurumlarının özerkliğini aşan (hatta kimi durumlarda onlarla kıyaslanamayacak ölçüde geniş) yetkilerle donatıldığı ifade edilmektedir. Bkz. Ağar, a.g.m.

⁴⁸ Danıştay 10. Dairesi 1996-1997 sezonu TFF Yayın Talimatına ilişkin bir kararında, “...Yasanın bu kuralları karşısında Türkiye Futbol Federasyonu’nun genel idarenin dışında kalan ve kamu kurumu niteliği taşımayan bir özel hukuk tüzel kişisi olması nedeniyle (Yayın Talimatının) idari işlem niteliği bulun(madığını)” belirtmiştir. D10.D, E.1997/972, K.1997/2081, T.27.5.1997, Bal, Yakup /Karabulut, Mustafa / Şahin, Yahya, İdari Yargılama Usulü ile İlgili Danıştay 10. Dairesinin Seçilmiş Kararları, Seçkin, Ankara, 2003, s. 322-323.

⁴⁹ “... 3461 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle, Türkiye Futbol Federasyonu’nun genel idarenin dışında yer alan bir özel hukuk tüzel kişiliğine dönüştüğü ... anlaşılmaktadır.” Bkz. D10.D, E.1989/2924, K.1991/547, T.20.02.1991, DD.82-83, s. 1005-1007. Aynı yönde ayrıca bkz., D10.D, E.1999/5415, K.2001/2323, T.14.6.2001, BAL-KARABULUT-ŞAHİN, a. g. e., s. 318-319.

⁵⁰ D. 10. D., 20/02/1991, E. 1989/2924, K. 1991/547, in DD, S. 82-83, s. 1005.

⁵¹ AYANOĞLU, s. 52-55

⁵² Ayrıca, TAN’a göre, “TFF’nin yayıncı kuruluşla sözleşme yapması ticari bir iş sayılmakla beraber, Federasyon’un yayın hakkının tek elden pazarlanması veya “havuz sistemi” adı verilen uygulamayı tek yanlı bir kararı ile başlattığına göre, bu karar kamusal yetki kullanılarak yaptığı bir işlem olarak, idari yargının denetimine girecektir. Ancak, idari yargı yerlerinin bu işlemi denetlemekte kendilerini görevli sayması kuşkuludur.” TAN, Turgut, “Rekabet Hukukunun Uygulama Alanı Açısından Kamu Kuruluşlarının Faaliyeti (Türkiye, Fransa ve İtalya örnekleri)”, Rekabet Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 4, 2000, s. 22

GÖZÜBÜYÜK-TAN'a göre, "Futbol Federasyonu Başkanlığı'nın Başbakanlığın "İlgili Kuruluşu" olarak görünmesi ve Devlet Bakanları arasında görev bölüşümüne ilişkin Başbakanlık genelgelerinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile beraber bir Devlet Bakanının sorumluluğuna verilmesi de, 3046 sayılı yasanın "ilgili kuruluş" tanımına göre bir hukuki, idari ve mali statüye sahip hizmet yerinden yönetim kuruluşu kabul edildiğinin bir göstergesidir."⁵³

Türkiye Futbol Federasyonu'nun Uyuşmazlık Mahkemesi'nce bir "özel hukuk kişisi" gibi düşünülmesini eleştiren ÖZAY'a göre, " ... bazı kuruluşların özel hukuk hükümlerine tabi tutulması onların ille de özel hukuk tüzel kişisi olduğu anlamını taşımaz. Nitekim İdare Hukuku öğretisinde...kuruluş yasalarına göre tümü özel hukuk hükümlerine tabi Devlet iktisadî kuruluşlarının birer "kamu tüzel kişisi" olduğunda kuşku yoktur....Şu halde "özel hukuk hükümlerine tabi olma" kuruluşun türünü kendiliğinden değiştirip onu "İdare"nin dışına çıkarmaz, doğrusu çıkaramaz."⁵⁴

YURTCAN'a göre de, "...federasyonun "özel hukuk hükümlerine tabi" bir tüzel kişiliğe sahip olması ne demek? Hukukta tüzel kişilerin çerçevesi bellidir. Özel hukuk alanı denince bundan dernekler ve vakıfları ilk planda hatırlamak gerekir. Federasyon bir dernek mi vakıf mı? Bunların hiçbirinin olmadığı ortada. Federasyonu, futbol hizmeti gören bir kamu tüzel kişiliği olarak belirtmek gerekir. Yasanın öteki kurallarından da anlaşıldığı gibi federasyonun özel hukuk ile hiçbir ilgisi yoktur."⁵⁵

GİRİTLİ-BİLGEN-AKGÜNER'e göre, "Türkiye Futbol Federasyonu, Türk İdare örgütü içinde kendine özgü (sui generis) özellik gösteren bir yapı ve kuruluş olarak görülmelidir."⁵⁶

Türkiye Futbol Federasyonu'nu futbol etkinlikleri ile ilgili düzenleme yapan, bu sektörü denetleyen, yasaya aykırı eylem ve durumlar hakkında yaptırım uygulayan, bireysel önlemler alabilen bir bağımsız idari otorite olarak tanımlayan AKINCI'ya göre ise, "Türkiye Futbol Federasyonu, ne bir dernek veya vakıf ne de bir ticaret şirkettir. O halde Federasyon bir özel hukuk tüzel kişisi değildir. Ayrıca Federasyon bir yasa ile kurulmuş olduğundan, özel hukuk tüzel kişilerindeki gibi, onu oluşturan üyelerin iradeleri ile ortadan kaldırılamaz. Öyle ise Türkiye Futbol Federasyonu'nu özerk bir "kamu tüzel kişisi" olarak değerlendirmek gerekir." Yazara göre, "Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk hukuk dizgesi

⁵³ GÖZÜBÜYÜK-TAN, a. g. e., s. 396.

⁵⁴ ÖZAY, a. g. m., s. 33

⁵⁵ YURTCAN, a. g. m.,

⁵⁶ GİRİTLİ, İsmet / BİLGEN, Pertev / AKGÜNER, Tayfun, *İdare Hukuku*, Der Yayınları, İstanbul, 2006, s. 393.

içinde “kendine özgü” (sui generis) bir yapısının olduğunu belirtmek gerekir. Federasyon, bir yandan “özel hukuk hükümlerine tabi”, öte yandan “özerk bir tüzel kişi”; başka bir yönden “bütün faaliyet ve işlemleri Bakan’ın gözetim ve denetimine tabi”, ne olduğu tam olarak anlaşılamayan bir “hukuk garabeti”dir.”⁵⁷

Doktrindeki yaklaşımlar da dikkate alındığında, Türkiye Futbol Federasyonu’nun, kuruluş kanununda “özel hukuka tabi” olduğu nitelemesi yapılmasına rağmen, bünyesi ve taşıdığı özellikler dikkate alındığında, kamu tüzel kişiliğini haiz olduğunun kabul edilmesi gerektiği kanısındayız.⁵⁸

Öğretide ayrıca, bu tespitin yapılması ile birlikte, aksi bir düşüncenin geçerli olabileceği varsayımında da özel hukuka tabi olan⁵⁹ veya özel hukuk kişisi olan tüzel kişilerin de idari işlem niteliğinde işlemlerinin olabileceğinin kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁶⁰ Nitekim bir Danıştay kararında da ifade edildiği üzere, “...(Y)asanın 1.maddesinde, Türkiye Futbol Federasyonu’nun özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun hükme bağlanmış olmasının salt bu nedenle federasyonca veya federasyon bünyesinde yer alan kurullarca tesis edilen işlemlerin idari işlem olması niteliğini ortadan kaldırmayacağı da açık bulunmaktadır.”⁶¹ Bu bağlamda Gözler, Türkiye Futbol Federasyonu ve Türkiye Jokey Kulübü birer özel hukuk tüzel kişisi olması halinde dahi, bunların “kamu gücü ayrıcalıkları”na dayanan işlemlerini idari nitelikte saymak, dolayısıyla da bu tür işlemlere

⁵⁷ AKINCI, Müslüm, *Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman*, Beta, İstanbul, 1999, s. 261-62

⁵⁸ AYANOĞLU, s. 53-54. Anayasa Mahkemesi’ne göre de, “Kamu tüzel kişilerinin, nitelik ve özellikleriyle bağdaştığı ve statülerinin elverdiği ölçüde, özel hukuk tüzel kişileri gibi genel hükümlere göre bazı yetkiler kullanmaları mümkün olmakla beraber, açık bir hüküm bulunmadıkça, bu hal onların hukuk rejimi olan idare hukuku ve kamu kanunlarına bağlılık ilkesini ortadan kaldırmaz. Kamu tüzel kişilerinin kurulması, organları, görev ve yetkileri, işleyiş ve çalışma usulleri, yasal ve idari işlemlerle her zaman düzenlenebilir. Çünkü Anayasa’nın 123. Maddesinde kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı hükmü yer almış bulunmaktadır. Bu durumda, kanun koyucunun, kamu tüzel kişiliğini genel yararın belirlediği ihtiyaca göre kurması ve onu kimi yetkilerle donatması asıldır. Anayasa’da bir kamu tüzel kişiliğinin kurulması halinde, ona varlık verecek olan kanunda ne gibi kurallara ve ilkelere uyulacağı öngörülmemiş ise bu husus tamamen kanun koyucunun takdirine bırakılmış demektir.” AYM, E.1985/7, K.1985/22, T.28.11.1985, RG,21.01.1986-18995.

⁵⁹ Yürüttüğü kamu hizmetlerinin ve faaliyetlerin yapısı ve özelliği gereği kamu kudreti kullanma ayrıcalığı tanınacak kamu tüzel kişileri bakımından, kuruluş kanunlarında bunların özel hukuka tabi olduğu nitelemesinin yapılması doğru değildir.

⁶⁰ AYANOĞLU, s. 51-52, Yazara göre, Özel hukuka tabi olan veya özel hukuk kişisi sayılan bir tüzel kişinin, kendisine tekel hakkı tanınan bir konuda, kamu gücü kullanımı biçiminde tezahür eden ve yürüttüğü kamu hizmeti ile ilgili olan işlemlerini, bunların doğasını ve karakteristik özelliklerini hiç dikkate almaksızın, sırf tüzel kişinin sıfatına bağlı olarak “özel hukuk işlemi” saymak doğru değildir. Şöyle ki, bir özel hukuk tüzel kişisine istisnaen kamu kudreti ayrıcalıkları tanınmış olmasının, tek başına o tüzel kişiyi kamu tüzel kişisi haline getirmede bilinmemektedir. Dolayısıyla, bir tüzel kişinin kamu tüzel kişi olarak nitelenebilmesi için, kamu kudreti kullanma ayrıcalığına sahip olma unsurunun yanında ayrıca Anayasa’nın 123. maddesinin 3. fıkrasındaki hüküm çerçevesinde “ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak” bir idari işlemle kurulmuş olması da gerekmektedir.

⁶¹ D10.D, E.1991/1149, K.1911/2286, T.17.06.1991, DD. 84-85, s. 695-697.

idare hukukunu uygulamak ve bunlardan doğan uyuşmazlıklara idari yargıda bakmak gerektiğini ifade etmektedir.⁶²

Şu halde, Türkiye Futbol Federasyonu'na 5894 sayılı Kanun ile verilen ve münhasıran bu kurumun yetkisine bırakılan futbol ile ilgili görevler "kamu hizmeti" özelliği gösterdiği gibi, bu görevleri yürütmek üzere bu kurum tarafından tesis edilen tek taraflı işlemler de idari işlem niteliği taşımaktadır.⁶³

c. Organik ve İşlevsel Olarak Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun Niteliği

Tahkim Kurulu, 5/5/2009 tarih ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 6 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; "(1) Tahkim Kurulu, bu Kanun uyarınca bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercii olup TFF'nin en üst hukuk kuruldur ve TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklar ile ilgili nihai karar merciidir. (2) Tahkim Kurulu, TFF Statüsü ve ilgili talimatlar uyarınca karar verme yetkisine sahip kurul ve organlar tarafından verilecek kararları nihai olarak inceleyerek münhasıran karara bağlar. Tahkim Kuruluna başvuru süresi TFF talimatlarının yayımından veya itiraz edilen kararın tebliğinden itibaren yedi gündür. (3) Tahkim Kurulunun oluşumu, görev, yetki, hak ve sorumlulukları ile üyelerinin sahip olması gereken nitelikler TFF Statüsünde belirlenir. Tahkim Kurulunun işleyişi ve usul kuralları TFF tarafından çıkarılacak talimatta yer alır. (4) Tahkim Kurulu kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak

⁶² GÖZLER, Kemal, *İdare Hukuku*, Cilt I, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003, s. 552-553. Uyuşmazlık Mahkemesi'ne göre de, Türkiye Jokey Kulübü 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 57. maddesiyle düzenlenmiş ve özel bir kulüp olarak kurulmuş olsa da, 6132 sayılı kanun ve sözleşme kapsamındaki işlemlerin, bu bağlamda müşterek bahis tertip etmek hak ve yetkisine sahip Komiserler Kurulu'nun dava konusu kararlarının (at yarışında kazanan atları belirleyen işlemin) idari niteliğini etkilememektedir. TJK, dava konusu faaliyetlerini Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nın emir ve direktifleri doğrultusunda ve denetimi altında sürdürmektedir, komiserler heyeti de idari bir kuruldur ve kararları da idari nitelik taşımaktadır. Uyuşmazlık Mahkemesi'ne göre söz konusu uyuşmazlıkta görevli yer bu gerekçeler ışığında idari yargıdır, Uy. Mah., 13/02/1995, 1995/2-1, RG, 20/03/1995, 22233

⁶³ Danıştay 10. Dairesi, bir kararında Futbol Federasyonu tarafından çıkarılan Türkiye Ligleri Statüsü'nün ülke çapında uygulanan düzenleyici işlem niteliğinde olduğuna hükmetmiştir. Bkz., D10.D, E.1983/1068, K.1984/818 K.17.04.1984, DD.56-57, s. 372-378; Aynı şekilde Danıştay'a göre, "...Türkiye Futbol Federasyonu'nun özel hukuk hükümlerine tabi olduğunun hükme bağlanmış olmasının salt bu nedenle federasyonca veya federasyon bünyesinde yer alan kurullarca tesis edilen işlemlerin idari işlem olması niteliğini ortadan kaldırmayacağı da açık bulunmaktadır. Dolayısıyla, idare mahkemesinin uyuşmazlığın çözümünün idari yargının görev alanında olduğunu kabul ederek işin esasını incelenmesi gerekirken, davayı görev yönünden reddetmesi hukuka aykırı görülmüştür." D10.D, E.1991/1149, K.1911/2286, T.17.06.1991, DD.84-85, s. 695-697. Ancak aksi yönde Danıştay kararlarına da rastlamak mümkündür. Bkz., D10.D, E.1999/5415, K.2001 /2323, T.14.6.2001; D10.D, E.1999/992, K. 1998/1375, T.12.4.1999; D10.D, E.1995/ 1669, K.1997/4877, T.25.11.1997; D10.D, E.1997/972, K.1997/2081, T.27.5.1997, BAL-KARABULUT-ŞAHİN, a. g. e., s. 318-323.

karara bağlar.⁶⁴ Aynı Kanunun 18 inci maddesinde de, “(1) Bu Kanuna dayanılarak çıkarılacak TFF talimatları, düzenlemeleri ile bunlara ilişkin uygulamalar aleyhine, ancak Tahkim Kurulu nezdinde itirazda bulunulabilir.(2) Bu Kanunda, TFF Statüsü ve ilgili diğer talimatlarda hüküm bulunmayan hallerde 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümleri kıyasen uygulanır.” hükümlerine yer verilmiştir.

Kanunun ilgili düzenlemesi uyarınca çıkartılan Türkiye Futbol Federasyonu Statüsüne bakıldığında; 54 üncü maddesinde, TFF'nin Hukuk Kurulları; a) Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, b) Disiplin Kurulları, c) Kulüp Lisans Kurulu, d) Etik Kurulu, e) Tahkim Kurulu olarak sıralanmış, bu kurulların çalışma usul ve esaslarının, Kulüp Lisans Talimatı, Futbol Disiplin Talimatı, Tahkim Kurulu Talimatı, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı, Etik Kurulu Talimatı ve konuya ilişkin diğer talimatlarla belirleneceği hükmüne bağlanmıştır. Aynı maddede Hukuk Kurulları tarafından alınan kararların kesin ve bağlayıcı olduğu, bu kararlara karşı, kararın taraflarına resmen tebliği ve/veya talimat ve düzenlemelerinin yayımlanmasını takip eden yedi gün içinde Tahkim Kurulu nezdinde itiraz edilmez ise, kararın ilgili tüm taraflar hakkında kesin hüküm teşkil edeceği, bu kararlara karşı başka herhangi bir yargılama makamına başvurunun kesin olarak yasaklandığı belirtilmiştir.⁶⁵

Bu düzenlemeler ve bunlara dayalı olarak çıkartılan ikincil düzenlemeler çerçevesinde Tahkim Kurulunun hukuki niteliği üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

aa. Tahkim Kurulunun Teşekkülü ve Üyelerinin Atanması

17/6/1992 tarihli ve 3813 sayılı Kanunda Tahkim Kurulunun, Futbol Federasyonu Genel Kurulu tarafından seçilmesi öngörülmüşse de, uygulamada Genel Kurula sunulacak Tahkim Kurulu listesi Futbol Federasyonu başkan adayı tarafından oluşturulmaktaydı.⁶⁶ Bu da Futbol Federasyonu Genel Kurulu'nun kulüp temsilcileri ağırlıklı olmasından dolayı TFF Tahkim Kurulu'nun oluşumunda tarafsızlığın zedelendiği yolunda eleştirileri beraberinde getirmişti. Bu bağlamda, Tahkim Kurulunun Futbol Federasyonu Genel Kurulu tarafından oluşturulmasından dolayı kararlarının

⁶⁴ Bu fıkarda yer alan “... ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz” bölümü Anayasa Mahkemesi'nin 6/1/2011 tarihli ve E.: 2010/61 K.: 2011/7 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

⁶⁵ ÖZELÇİ, Aytaç, Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk Hukukundaki Yeri, Seçkin Yayıncılık, Temmuz, 2010, s. 148-160

⁶⁶ ÖZSOY, Selami, “Spor Hukukunda Tahkim”, Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi, 2008 Cilt: 3 - 2008 Cilt: 3-SAYI : 1, s. 15-29. www.sporyonetimi.com/Resimler /cilt3sayi1/15 29.doc

objektif hukuk kuralları içinde verilmediği, bağımsız bir Kurul görünümünden uzak olduğu sıklıkla ileri sürülmekteydi.⁶⁷

Bu yöndeki eleştirileri de bertaraf etmek üzere 2007 yılında yapılan değişiklikle 3813 sayılı Kanunda TFF Tahkim Kurulu'nun göreve gelme şekli değiştirilmiş, Tahkim Kurulunun TFF Federasyon Başkanının teklifi ve Yönetim Kurulunun kararı ile en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip hukukçular arasından bir başkan, altı asıl ve altı yedek üyeden oluşturulması öngörülmüştür.

Ancak bu değişikliğin de birçok sakıncalar doğuracağı görülmektedir. TFF Yönetim Kurulu'nun aldığı bir kararı inceleyen TFF Tahkim Kurulu'nun, kendisini bu defa doğrudan atayan bir makama karşı alacağı kararların ne derece objektiflik sınırları içinde olacağı tartışma konusu olacaktır. Bu durum, üyelerin kararları bağımsız hukukçu kimlikleri ile alacağı gerçeğini değiştirmese de, üyeleri üzerinde her zaman için psikolojik bir baskı oluşturacaktır.

2007 yılındaki kanun değişikliğiyle Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'nun atamasıyla göreve getirilmesi öngörülen TFF Tahkim Kurulu'nun, CAS'ın Uluslararası Olimpiyat Komitesi'yle bağlarını koparması örneğinde olduğu gibi, bağımsızlık ve tarafsızlıkla ilgili endişeleri gideren bir atanma yöntemine kavuşturulması gerektiği,⁶⁸ uygulamalardaki sakıncalar da düşünüldüğünde Tahkim Kurulu'nun oluşturulmasında, Federasyon Genel Kurulu tarafından seçilmesi veya Yönetim Kurulu tarafından atanması yerine farklı bir yöntemle göreve gelmesinin sağlanması gerektiği, her ne kadar yapılan değişiklikle Tahkim Kurulu'nu atama yetkisinin doğrudan TFF Yönetim Kurulu'na verilmekle birlikte, Tahkim Kurulunun, TFF Yönetim Kurulu'nun aldığı kararları da itiraz üzerine karara bağladığı dikkate alındığında, bu düzenlemenin de etik sağlıklı bir işleyiş sağlamayacağı ve tartışmaları beraberinde getireceği ifade edilmiştir.⁶⁹

⁶⁷ Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, 1999 yılında Fenerbahçe'nin naklen yayınlar için "havuz" adı verilen oluşuma katılmama iddiasını haklı buldu ve Fenerbahçe'nin yine yayın sözleşmesinin geçerli olduğuna karar verdi. Federasyon bu karar sonrasında uygulamada değişiklik yapmadı. Fenerbahçe'nin sözleşme yaptığı yayın kuruluşu bir maç naklen yayınlamaya başladı, maçın sonlarına doğru yayın engellendi. Yayın kuruluşu ve Fenerbahçe Federasyonca cezalandırıldı. Federasyon, Tahkim Kurulu'nun kararına uymamakla suçlandı. Olağanüstü kongrede Tahkim Kurulu üyelerinden bir kısmı değiştirildi. ÜÇİŞİK, Fehim, Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, İstanbul: Ötüken Yayınları 1999, s. 230

⁶⁸ ÖZSOY, a.g.m.

⁶⁹ 1997 yılında Tahkim Kurulu'nun önüne gelen Beşiktaş Kulübü'nün 1997-1998 sezonundan önce özel bir televizyon kanalı ile yaptığı maç naklen yayın sözleşmesi, yasa gereği Türkiye Futbol Federasyonu'nun onayına sunulmuş ve onay istemi Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu tarafından reddedilmiştir. Daha sonra Fenerbahçe Spor Kulübü ile de yaşanan uyuşmazlıklar ardından konu Tahkim Kurulu'na gelmiş ve kurul, en önemli davalardan biri olan davada Beşiktaş'ın itirazını reddederek Türkiye Futbol Federasyonu aleyhinde karar vermiştir (Esas: 1997/188, Karar: 1997/182). 4'e karşı 1 oyla alınan kararda federasyon lehine oy veren hukukçu

Kimilerine göre, TFF Tahkim Kurulu ile TFF arasındaki organik bağlar, CAS ile IOC arasında 1994 yılına kadar süren ilişki yapısına benzetilebilir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından CAS'ın tam bağımsız bir yapıda olduğunu kanıtlaması için uzun bir süreç yaşanmıştır.⁷⁰ CAS'ın yaşadığı bir anlamda “bağımsızlık” süreci, TFF Tahkim Kurulu açısından da örnek teşkil etmeli ve TFF Tahkim Kurulu tam bağımsız bir tahkim mahkemesi haline getirilmelidir.⁷¹

bb. Tahkim Kurulunun Görev ve Yetkileri

3813 sayılı Kanunda⁷² olduğu gibi, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanunda da, futbol faaliyetlerinin yürütülmesi esnasında ortaya çıkan ihtilaflarda son ve kesin yetkili mercii olarak Tahkim Kurulu gösterilmek suretiyle mecburi tahkim benimsenmiştir⁷³. Yani tarafların mahkemeye ya da tahkime başvurmak konusunda bir tercih hakkı bulunmamaktadır. Bir diğer deyişle

üye, Futbol Federasyonu'nun 1998 yılında yapılan Genel Kurulu'nda sonradan eklenen maddeye göre Tahkim Kurulu seçimi yapılmıştır ve kurulun çoğunluğu yeni dönemde seçilmemiştir. Seçimde Federasyon başkan adayı tarafından listeye alındığı iddia edilen ve Genel Kurul tarafından seçilen aynı üyenin halen Tahkim Kurulu Başkanlığı görevini üstlenmesi, bazı çevrelerce eleştiri konusu olmuştur.

⁷⁰ 1992 yılında atında doping tespit edilen Alman binici Elmar Gundel, Uluslararası Binicilik Federasyonu'nun hukuk komisyonunun verdiği üç ay men cezasını götürdüğü CAS, bu cezayı bir aya indirmiştir. Ancak bu kararı da beğenmeyen Gundel, CAS'ın verdiği kararı İsviçre Federal Mahkemesi'ne taşımış ve CAS'ın bağımsız ve tarafsız bir mahkemenin sahip olması gereken niteliklere sahip olmadığını ileri sürmüştür. Mahkeme, Gundel davası açısından CAS'ın bağımsızlığını ve tarafsızlığını zedeleyen bir durumun söz konusu olmadığını sonucuna varmış ancak IOC ve CAS arasındaki bağın IOC'nin taraf olacağı herhangi bir ihtilafta CAS'ın bağımsızlığının tartışılmasına neden olacağını da belirtmiştir. Bu karar üzerine 22 Haziran 1994 tarihinde Paris Anlaşması olarak bilinen anlaşma ile ICAS olarak bilinen Uluslararası Spor Tahkim Konseyi kurulmuş ve bu konsey CAS'ın idare ve finansmanını üstlenmiştir. Böylece IOC ve CAS arasındaki organik bağ tamamen sona ermiştir. Bkz. KOÇAK, a.g.e., s. 61.

⁷¹ KOÇAK, a.g.e., s. 62.

⁷² 3813 sayılı Kanunda Tahkim Kurulu'nun verdiği kararların kesin olduğu, TFF Ana Statüsü'nde kararların kesinliğine ek olarak bunların idari veya yargısal mercilerin onayına tabi olmadığı ve bunlara karşı idari veya yargısal mercilere başvurulamayacağı belirtilmiş, Tahkim Kurulu Talimatı'nda da tüm bu sayılanların yinelenmesinin ardından HUMK'da yer alan kararların açıklanması, maddi hataların düzeltilmesi ve yargılamanın yenilenmesi hakkındaki hükümler saklı tutulmuştur.

⁷³ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 15.101.1990 tarih, 1990/13894 Esas Sayılı kararı ile “Anılan yasadaki öngörülen tahkim usulünün mecburi tahkim niteliğinde olduğu, kararların kesin olduğunun 3813 sayılı yasanın 13 ve 14. maddelerinde ayrı ayrı belirtildiği, bu durumda H.U.M.K'nun 432. maddesi gereğince Tahkim Kurulu Kararları'nın kesin olduğu karara bağlanmıştır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 24.12.1991 tarih, 1991/622-616 sayılı kararı ile “mahkemenin görevsizlik kararı ile dosyanın H.M.U.K'nun 438 maddesi gereğince Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'na gönderilmesini emretmiştir. Ankara 6. İdare Mahkemesi, 1992/1657 Esas 1993/7 sayılı kararı ile “Olayda, dava konusu yapılan işlem, hakem ile Türkiye Futbol Federasyonu arasındaki ihtilafın çözümüne ilişkin olduğuna göre, uyumsuzluğun sonuçlandırılmasında anılan bu yeni düzenlemeye göre, H.U.M.K'na göre çalışan ve verdiği kararlara karşı başvuru yolunda aynı kanunun Tahkim başlıklı 516-536. maddelerine tabi olan Tahkim Kurulu yetkilidir” şeklinde hüküm tesis etmiştir

mahkemelerin genel yargılama yetkisi bu alanda ortadan kaldırılmıştır.⁷⁴ Bununla birlikte, 29.11.2007 tarih ve 5719 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla Tahkim Kurulu kararlarına yönelik olarak Spor Tahkim Mahkemesine (CAS) başvuru yolu açılmıştır.⁷⁵

Bu bağlamda doktrinde; *Tahkim Kurulu ile, yasama işlemleri ile belli bir konu tabii yargıdan kaçırılmış ve bu noktada adeta “yargısal denetim bağımsızlığı benzeri” bir durum yaratılmıştır. 3813 sayılı kanun TFF’yi özel hukuk hükümlerine tabi tüzelkişi olarak nitelemekle kalmamış, oluşturulan Tahkim Kurulu’na sayılan kişiler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkları ilgililerin itirazı üzerine inceleme ve kesin karara bağlama yetkisi de verilmiştir. 3813 sayılı kanun, “bu şekilde, konuyu tabii yargıç olması gereken idare mahkemelerinin görev alanından çıkardığı gibi Tahkim Kurulu’nu adli yargı içinde ilk derece olarak düşünüp, kararlarının Yargıtay önünde ancak biçim yönünden incelenebileceği görüşünü de savunarak gerçekte, bu çok önemli idari işlemlerin esas bakımından irdelenememesi gibi bir sonuç öngörmüştür. Bunun anlamı da söz konusu işlem ve kararların tam bir yargısal denetim bağımsızlığına kavuşturulmuş olmasından başka bir şey değildir.”*⁷⁶ görüşüne yer verilmiştir.

Doktrin ve uygulamada alternatif bir uyuşmazlık çözüm mekanizması olarak nitelendirilmesinin de etkisiyle, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun işlevsel olarak yargısal yetkiler kullanan, organik olarak da yargısal kimlikli bir mercii olduğu görüşüne sıkça yer verilmektedir.⁷⁷ Hatta doktrinde, Tahkim Kurulu için “futbolun Anayasa Mahkemesidir” nitelemesinin yanlış olmayacağını ifade edenler de vardır.⁷⁸

⁷⁴ TFF’yi bugünkü yapısında öngören “ilk” düzenleme olan 3461 sayılı kanunun tahkimle ilgili 14. maddesi; “*Tahkim Kurulu federasyon ve kulüpler veya kulüplerle oyuncular veya iki kulüp arasında çıkacak ihtilaflar ile ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin karara bağlar.*” biçimindeydi. Görüldüğü gibi, 3461 sayılı kanun, 3813 sayılı kanuna göre Tahkim Kurulu’nun yetkisini nispeten dar tutmuştu. Bkz. Ağar, a.g.m.; 3461 sayılı Kanunun TBMM Genel Kurulu’ndaki görüşmeleri sırasında dönemin Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanı, kürsüde tahkimi; “*tahkim müessesesini getirmek, diğer yargı yollarına gitme hakkını ortadan kaldırmaz, zaten bu Anayasa’ya göre mümkün değildir; ancak tahkim, baştan yapılacak bir taahhüdü de tazammun ettiği için bu nevi hukuki ihtilafları azaltan bir yoldur.*” biçiminde açıklamıştır. TBMM Tutanak Dergisi, 27/05/1988, B. 72, O: 2, C. 12, s. 127.

⁷⁵ Böylece 1992 yılında çıkarılan kanunda olmayan ancak FIFA’nın kabul ettiği ve yerel federasyonlardan da beklediği şekilde Tahkim Kurulu kararlarına Spor Tahkim Mahkemesi’ne (CAS) başvuru yolu açılmıştır.

⁷⁶ ÖZAY, İ. H., *Günışığında Yönetim*, İstanbul, 1996, s. 647, d.n. 856; ⁷⁶ ÖZAY, İl Han; “Yargı Güvencesi-Bağımsızlığı ve Anayasa Mahkemesi” Anayasa Yargısı (1991), Sayı: 8, s. 104-105. s. 103-116; ÖZAY, İl Han; “*Futbolda Özelleştirme*”, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi (İHİD) 1990, Sayı: 1-3

⁷⁷ ÇOLAKOĞLU, Tekin – ERTURAN, E.Esra “*Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuki Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri*” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi KİŞ-2009 C.8 S.27 (323-335) www.esosder.org; ERKİNER, K., “*Türkiye Spor Yapısındaki Hukuki Gelişmeler*” The 10th ICHPER-SD Europe Congress &The TSSA 8th International Sport Science

Bu tespit ve değerlendirmeler, organik ve işlevsel bakımdan hukuki gerçeklikle bağdaşır görünmektedir.⁷⁹ Kanaatimizce, yukarıda da ortaya konulmaya çalışıldığı üzere, kamu tüzel kişiliğine sahip olan Türkiye Futbol Federasyonu'na ve Tahkim Kurulu'na Anayasanın sistematigi esas alındığında ancak "İdare" teşkilatı içerisinde yer verilebilir.⁸⁰ Gerçekten, Tahkim Kurulu'nun organik anlamda yargı örgütü içinde bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Zira yargı yetkisi sadece bağımsız yargıçların görev yaptığı mahkemelerce yerine getirilebilir. Anayasa'nın 9 uncu maddesine göre, yargı yetkisini kullanacak "*bağımsız mahkemelerin*", yine Anayasa'nın 142 nci maddesi uyarınca kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, "*mahkeme*" olarak nitelenmeyen ve üyeleri "*hakim*" sıfatını taşımayan "*Tahkim Kurulu*"nun, "*Yargı*" teşkilatı içinde yer aldığını söylemek imkansızdır. Kısacası, "*Yürütme*" ve özel olarak "*İdare*" içinde konumlandırılmış bir tüzel kişilik olan Türkiye Futbol Federasyonu'nun bünyesinde yer alan Tahkim Kurulunun da organik bakımdan "*Yürütme*" ve "*İdare*" içinde yer aldığı işlevsel olarak da "*yargı yetkisi*" değil, "*idari bir yetki*" kullandığının kabulü gerekir. Kanaatimizce, TFF Tahkim Kurulu, Türk İdare Teşkilatı'na dahil bir tüzel kişilik olan TFF'nin bünyesinde görevli bir "*idari mercii*"dir ve bu sebeple de kararları "*idari işlem*" niteliği taşımaktadır. Tahkim Kurulu'na yapılan itiraz ise, özel bir "*idari itiraz mercii*"ne yapılan özel bir idari başvurudur.⁸¹

3813 sayılı Kanun döneminde Tahkim Kurulunun, "*TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarına*" karşı "*itiraz*" üzerine inceleme yapan ve "*TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarını*" kesin olarak karara bağlamakla görevli bir kurul olmasından ve Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları Tahkim Kurulu'nun

Congress, November 17-20 2004, Antalya, Yazara göre, Tahkim Kurulu'nun yedi üyesinden sadece beşinin hukukçu olma zorunluluğunun bulunması, kanımızca büyük bir yanlışır. Hukukçu olmayan kişilerin mahkemelerde yer alması, ancak kapalı rejimlerde görülen bir uygulamadır ve geçmişte ülkemiz bazı yargı organlarında bu duruma neden olduğu için defalarca kınanmıştır.

⁷⁸ YURTCAN E., "Ulusal ve Uluslararası Boyutta Futbol Hukuku - Yeni Gelişmeler" 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya 2002

⁷⁹ AYANOĞLU, s. 56

⁸⁰ AYANOĞLU, s. 57. Anayasa Mahkemesi de bir kararında bu hususu belirtmektedir: "*Yasanın 4. Maddesinde de, "Tahkim Kurulu'na, Federasyon'un örgütü içinde yer verilmiştir."* Bkz., AYM, E.1997/47, K.1997/55, T.10.06.1997. Diğer taraftan Tahkim Kurulu'nun teşkilatı, faaliyetleri ve görevlerini yerine getirme esas ve usullerine ilişkin talimatnameler, 3813 sayılı kanunun 30. maddesinin "*Bu Kanunda belirtilen teşkilatın çalışma usul ve esasları ile Kanunun uygulanmasına dair diğer hususlar, Genel Kurulun yapacağı Ana Statü ile Yönetim Kurulunun yapacağı statü ve talimatlarla belirlenir.*" hükmü uyarınca TFF Yönetim Kurulu'nca çıkarılacaktır. 3813 sayılı kanun'un 14. maddesi uyarınca TFF Yönetim Kurulu'nun kararlarına karşı yapılacak itirazları çözümleyecek olan Tahkim Kurulu'na ilişkin talimatların Yönetim Kurulu'nca yapılmasındaki çelişki ve garabet açıktır.

⁸¹ Daha fazla ayrıntı için ÇAKMAK, N.Münci, Türkiye Futbol Federasyonunun Hukuki Statüsü, Y.L. Tezi, Ankara Üniversitesi Sos.Bil.Enst. Kamu Hukuku A.B.D. Ankara, 1999

“kesin olarak” karara bağlayabilmesi için, incelediği ve yerinde bulmadığı kararları kaldırmakla yetinmemesi, ayrıca o konuda yeni bir karar tesis etmesinin de gerekli⁸² olduğu görüşünden hareketle, Tahkim Kurulunun, TFF Yönetim Kurulu’nun uyuşmazlık çözümüne ilişkin verdiği bir kararın yerine yenisini tesis ederken, Yönetim Kurulu’nun uyuşmazlık çözümleme işlevini üstlenerek, aynı nitelikte bir karar vereceği, bu bağlamda Tahkim Kurulu kararlarının, TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu kararlarından farklı nitelikte olmadığı ifade edilmiş ve söz konusu kararların idari nitelikli olduğuna vurgu yapılmıştır.⁸³

cc. Tahkim Kurulu Kararlarının Kesinliği

Yukarıda da değinildiği üzere Tahkim Kurulu’nun kararları kesindir.⁸⁴ Ancak, yine yukarıda izah edilmeye çalışıldığı üzere, kararlarının kesin olmasından hareketle, Tahkim Kurulu’nun yargı mercii ve kararlarının yargısal nitelikli olduğu sonucuna ulaşmak da mümkün değildir.⁸⁵ İdare teşkilatı içerisinde yer alan Tahkim Kurulu kararları idari niteliktedir. Ayrıca, Anayasa’nın 125/1. maddesinin “İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır.” şeklindeki hükmü karşısında, ne Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olduğunu, ne de kurulun önüne itiraz yoluyla gelen konularda “son söz söyleme mercii” olduğunu söylemek olanaklıdır. O halde, Tahkim Kurulu kararlarının kesinliği kavramına “idari kesinlik”ten öte bir anlam yüklemek doğru sayılamaz. Gerçekten, Tahkim Kurulu kararlarının kesin olduğu yolundaki düzenleme ile, Tahkim Kurulu kararlarına karşı hiçbir idari makama başvurulamamasının amaçlandığı söylenebilir.⁸⁶

⁸² Tahkim Kurulu’nun itirazları “kesin olarak karara bağlaması” idari kesinlik anlamı taşımaktadır. Ayrıca konuyu “kesin olarak karara bağlama” yetkisi verilen bir mercii o konudaki ihtilafı nihayete erdirmesi de gerekmektedir. Ayrıntı için bkz., KÜÇÜKGÜNGÖR, a. g. m., s. 139.

⁸³ Başka bir deyişle, Tahkim Kurulu’nun yargı mercii olduğunu, yargı yetkisi kullandığını ve yargılama yaptığını söyleyebilmek, ancak TFF Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu’nun yargı mercii olmasına, yargı yetkisi kullanmasına ve yargılama yapmasına bağlı bulunmaktadır. Her iki kurul da yargı yetkisi kullanmadığına göre Tahkim Kurulu da yargı yetkisi kullanmamaktadır. AYANOĞLU, s. 65

⁸⁴ Benzer bir düzenlemeye 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanununun, “Yarış Komiserler Kurulunca verilecek cezalara karşı öğrenme tarihinden itibaren onbeş gün zarfında Yüksek Komiserler Kuruluna itiraz edilebilir. Yüksek Komiserler Kurulunca itirazın veya ilk derece olarak verilen cezalar kesindir.” hükmünü içeren 4 üncü maddesinde yer verilmiştir.

⁸⁵ AYANOĞLU, s. 65

⁸⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, bir kararında, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararlarının, ilgili kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece, bu kararların başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamında olup, yerel mahkemenin ve özel dairesinin kabullerinin tersine, bu kesinlik, anılan kararlara ilam hükmünde belge niteliği kazandırmaz. Gerçekten de, hangi belgelerin ilamların İcrası hakkındaki hükümlere tabi bulunduğu, İcra ve İflas Kanunu’nun 38. maddesinde tahdidi olarak sayılmış; mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu ikrarını havi re’sen tanzim edilen noter senetleri, temyiz kefaletnameleri ile İcra dairesindeki kefaletlerin, ilamların İcrası hakkındaki hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir. Açıklanan bu yasal duruma göre,

Kesinlik ve kesin hüküm özelliği, belli koşullarda yargı kararlarına ait bir özellik olmakla birlikte, Tahkim Kurulu'nun kendisine yapılan itirazları kesin olarak karara bağlamasından, "*Tahkim Kurulu kararları kesin olduğu için yargısal nitelik taşımaktadır*" sonucu çıkarılamaz. Ayrıca Tahkim Kurulu kararlarının yargısal kararlar gibi "*kesin hüküm*" niteliği taşıması için, öncelikle bu kararların ya yargısal karar olması, ya da yargı yolu kapalı idari işlem niteliği taşıması gerekir.⁸⁷

Anayasa'nın 9 uncu maddesi uyarınca, bir kararın yargı kararı olarak nitelenmesi için öncelikle organik bakımdan bir mahkemeden sadır olması şarttır. Dolayısıyla, Tahkim Kurulu kararlarının, maddi niteliği ne olursa olsun, yargı kararı olarak nitelenmesi olanak dışıdır. Kısacası, Tahkim Kurulu kararlarının "*kesinliği*" kavramından, hiçbir şekilde "*yargı mercilerine başvurulamaz*" anlamı çıkarılamaz.⁸⁸

Bununla birlikte Tahkim Kurulu kararlarının kesin olduğuna ilişkin yasal düzenlemenin bu kararlara karşı yargı mercilerine başvurulmasını önlediği yönünde görüşler de dile getirilmiştir.⁸⁹ Öğretide bazı yazarlar Tahkim Kurulu'nun yargı yetkisi kullandığını belirtmiş⁹⁰, bazı yazarlar ise Tahkim Kurulu'na verilen görevin devlet mahkemelerinin yargı yetkisini ortadan kaldırdığı ifade edilmiştir.⁹¹ Ancak Tahkim Kurulu kararlarının kesin olması nedeniyle yargı kararı niteliği taşıdığı sonucu çıkarılsa dahi, tahkim yargılamasının Anayasa'nın 9 uncu maddesine aykırı olmamasının temel şartlarından biri tahkim kararlarına karşı yargı yolunun açık olması zorunluluğudur. Nitekim Anayasa Mahkemesi de bir kararında, hakem veya

uyuşmazlığa konu para cezasının onanmasına ilişkin Tahkim Kurulu kararının ilam hükmünde bir belge niteliği taşımadığı açıktır." gerekçesine yer vermiştir. *Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 15.12.2004 tarih ve E. 2004/13-722, K.2004/707 sayılı karar (Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 22.12.2003 tarih ve 2003/9060-15137 sayılı kararına direnen ilk derece mahkemesi kararının temyizi üzerine verilmiştir.)*

⁸⁷ AYANOĞLU, s. 66

⁸⁸ AYANOĞLU, s. 68-69

⁸⁹ GÖZÜBÜYÜK-TAN, Federasyon'un taraf olduğu uyuşmazlıkların çözümünün Federasyon içinde yer alan Tahkim Kurulu'nca kesin olarak çözümleneceğine ilişkin düzenlemeyi, anılan uyuşmazlıkların "idari yargının dışına çıkarılması" olarak görmektedir. GÖZÜBÜYÜK-TAN, *a. g. e.*, s. 396.

⁹⁰ "*Tahkim Kurulu, yargı yetkisi kullanan bir organdır ve kararları ancak temyize götürülebilir.*" AKINCI, *a. g. e.*, s. 261.

⁹¹ Örneğin Anayasa'nın 9 uncu maddesi uyarınca, yargı yetkisinin bağımsız mahkemelerce kullanılacağını belirten KÜÇÜKGÜNGÖR' göre, "*Haklarının ihlal edildiği inancında olan kişilerin mahkemelere müracaat etmek zorunda olmaları kuralının istisnası, "tahkim" söz konusu olduğunda ortaya çıkmaktadır. O halde bir uyuşmazlığın devlet mahkemelerine müracaat edilmeksizin çözümlenmesine yönelik olan tahkim, devletin yargı yetkisinin yerine geçen bir yargılama türüdür ve bu anlamda devletin genel yargı yetkisi yanında istisnai bir nitelik taşımaktadır.*" KÜÇÜKGÜNGÖR, *a. g. e.*, s. 141-143. Aynı yönde bkz., ÖZBEK, Mustafa, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2004, s. 410. Yazar, TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvuru olanağının bulunmamasını zorunlu tahkimin bir unsuru olarak görmektedir.

Tahkim Kurulu'nun kararını benimsemeyen taraf bakımından yargı yolunun açık tutulması gereğine işaret etmektedir.⁹²

Bu konuda, idari dava konusu yapılacak tasarruflardan doğan uyuşmazlıkların yargı yoluyla değil tahkim yoluyla çözümlenmesinin öngörülmesinin ancak Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasındaki "Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir." kuralında olduğu gibi yine Anayasada yer verilecek bir istisna hükmü ile mümkün olabileceği ifade edilmiş; ne TFF Tahkim Kurulu'nun yargı organı sayılması, ne kararlarının yargısal nitelikli kabul edilmesi, ne de bu kararlara karşı kanun yolu anlamında yargı yolunun kapalı olduğunun varsayılmasının mümkün olduğu; Tahkim Kurulu kararlarının yargısal nitelikli değil idari nitelikli olduğunun ve bunlara karşı yargı yolunun açık bulduğunun kabul edilmesi gerektiği görüşüne yer verilmiştir.⁹³

Bu noktada, konunun hukuken doğru anlaşılabilmesi için, önemli sayılabilecek yargı kararları üzerinde durulacaktır.

d. İlgili Yargı Kararları

İlgili Anayasa Mahkemesi kararlarına geçmeden önce diğer yargı organlarının konuya ilişkin kararlarına yönelik bir genel değerlendirme yapılması gerekirse, birkaç istisna dışında,⁹⁴ genel olarak Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yoluna başvurulabileceğinin kabul edildiği gözlenmektedir. Bu çerçevede, örneğin Uyuşmazlık Mahkemesi⁹⁵ ve

⁹² "Anayasa'nın 9. maddesinde, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür. Bu madde uyarınca, yapılacak yargılamanın kişiler yönünden gerçek bir güvence oluşturabilmesi için aranacak nitelikler de 36. maddede belirtilerek "Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz." denilmiştir. Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi, yargıya ilişkin anayasal kuralların etkililiğinin sağlanması bakımından gerekli görülebilir. Bu durumda yasa koyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere baro hakem kuruluna başvurma yükümlülüğünü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa ilk derecede ve/veya temyiz aşamasında yargı yolunun açık tutulması, hakem kurullarının oluşumunun ve çalışma yönteminin, uzmanlığın önemi de gözetilerek hukuk devleti ilkeleriyle uyum içinde düzenlenmesi gerekir." AYM, E.2003/98, K.2004/31, T. 03.03.2004

AYANOĞLU, s. 70-71

⁹⁴ Bkz., YHGK, E.2004/13-722, K.2004/707, T.15.12.2004: "... Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu kararlarının, ilgili kanundan ve taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan kesinliği, sadece, bu kararların başka hiçbir merci nezdinde tartışma ve uyuşmazlık konusu yapılamayacağı anlamında olup ..."

⁹⁵ Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından, "(Ö)zel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip Türkiye Futbol Federasyonunun Tahkim Kurulu, çalışmalarını Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümlerine göre yaptı"ndan bu kurulun verdiği kararlara karşı başvuruların

Danıştay 10. Dairesi,⁹⁶ TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı yargı yolunun açık olduğuna ve bu kurulun kararlarının yargısal denetiminin adli yargı düzeninin görevine girdiğine karar vermiştir. Gerek Uyuşmazlık Mahkemesi'nin ve gerekse Danıştay'ın TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı adli yargı düzeninin görevli olduğuna yönelik kararlarındaki temel gerekçe, "TFF'nin özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişilik olması"⁹⁷dır.

Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ile Futbol Disiplin Talimatının belirli maddelerinin mutlak butlanla batıl olduklarının tespitiyle Tahkim Kurulu'nun 6.10.2009 günlü kararının iptali ve maddi ve manevi tazminat istemleriyle açılan davada; 5.5.2009 günlü, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6 ncı maddesinin bazı fıkralarının Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, itirazın Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Başvuru kararının gerekçesinde;

"...Yasa gereğince Dernekler Kanunu ve TMK hükümlerine tabi özel hükmi şahsiyete haiz olan TFF bir kamu tüzel kişiliği olmadığı için bu kurulun kararlarına karşı idari yargıda dava açılmaz. Dolayısı ile Federasyonun kararlarına karşı 6. maddenin olmaması halinde adli

da Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun "Tahkim" başlıklı "Sekizinci Bab"ındaki 516-536. maddeleri hükümlerine tabi olması, dolayısıyla bu kararların incelenmesinin, adli yargı yerlerinin görevine girmesi gerekmektedir. Bu nedenlerle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının 2247 sayılı Kanunun 10. maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ilişkin başvurusunun kabulüyle Ankara 6. İdare Mahkemesinin görevlilik kararı kaldırılmalıdır. Anlaşmazlığın, niteliğine göre adli yargı yerinin görev alanına girdiğinden Ankara 6. İdare Mahkemesinin 3/5/1990 günlü, 1989/3227 sayılı görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılmasına, 21/5/1990 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verilmiştir)" Uyuşmazlık Mahkemesinin Esas No: 1990/12, Karar No: 1990/12 sayılı kararı, 18 Haziran 1990 tarih ve 20552 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Aynı yönde başka bir karar için bkz. Uyuşmazlık Mahkemesinin Esas No: 1990/20, Karar No: 1990/19 sayılı kararı, (8 Ekim 1990 tarih ve 20659 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

⁹⁶ Danıştay'a göre; "..., 3461 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle, Türkiye Futbol Federasyonu'nun genel idaresinin dışında yer alan bir özel hukuk tüzel kişiliğine dönüştüğü Futbol Federasyonu ile kulüpler arasında çıkan uyuşmazlıkların tahkim kurulunca incelenerek kesin karara bağlanması gerektiği ve çalışmalarını Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre yürütülmesi öngörülen Tahkim Kurulunca verilen kararlarında HMK'nda düzenlenen tahkim usulü uyarınca adli yargı yerinde incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır." D. 10D, E.1989/2924, K.1991/547, T.20.02.1991, DD.82-83, s. 1005-1007. Bu karar Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22.11.1991 gün ve 1991/198 sayılı kararı ile onanmıştır. Yine başka bir Danıştay kararında "... 2. İdare Mahkemesi Tahkim Kurulunun 3813 sayılı Yasaya göre tamamen özel hukuk hükümlerine tabi olarak kurulan Türkiye Futbol Federasyonu'nun organı olduğu, özel hukuk hükümlerine tabi olarak tesis edilen işlemlerin ise kamu hukuku kurallarına dayanılarak tesis edilen idari işlem niteliği taşımadığı, dolayısıyla uyuşmazlığın görüm ve çözümünün adli yargı yerine ait olduğu gerekçesiyle davayı görev yönünden reddetmiştir. ... temyiz isteminin reddine ve anılan kararın onanmasına ... karar verildi." D. 10D, E.1997/3478, K.1998/826, T.25.2.1998, BAL-KARABULUT-ŞAHİN, a. g. e., s. 319-320.

⁹⁷ D10.D, E.1999/5415, K.2001/2323, T.14.6.2001; D10.D, E.1999/992, K.1998/1375, T.12.4.1999; D10.D, E.1995/1669, K.1997/4877, T.25.11.1997; D10.D, E.1997/972, K.1997/2081, T.27.5.1997. Kararlar için bkz. BAL-KARABULUT-ŞAHİN, a. g. e., s. 318-323.

yargıda dava açılması gerekir. Adli Yargıda gerçek veya tüzel kişiler tarafından gerçekleştirilen eylem ve işlemler sonucu meydana gelecek zararlara bakmaya yetkili ve görevlidir. Ancak 5894 Sayılı Kanunu'nun 6. maddesi gereğince Türkiye Futbol Federasyonu'nun özelliği gereği ihtilafların kısa yoldan halli için Tahkim Kurulu'na yetki ve görev verilmiştir. Ve aynı madde içerisinde de Tahkim Kurulu'nun kararlarının kesin olduğu ve bu kararlara karşı adli ve idari yargı yollarına başvurulamayacağı yasada öngörülmüştür. Bu hükmün iptali halinde Türkiye Futbol Federasyonu'nun yapmış olduğu işlem ve eylemlerden dolayı meydana gelecek zararlar ile ilgili adli yargıda davalara bakılabileceği ve dolayısı ile de, mahkememiz davaya bakmakta görevli olduğundan davacı tarafın iptal istemi mahkememizce ciddi görülerek 6. maddenin 1, 2, 3, 4. fıkralarının Yüksek Mahkemeniz'ce iptalini istemek gerekmiştir. ...1- 5894 Sayılı Kanunun 6: (1) Tahkim Kurulu, Bu Kanun uyarınca bağımsız ve tarafsız bir zorunluluk Tahkim mercii olup TFF'nin en üst hukuk kuruludur. Ve TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklar ile ilgili nihai karar merciidir. Hükmünün Tahkim Kurulu'nun oluşturulmasını düzenlerken bunun TFF Statüsü ve ilgili talimatlar ile düzenlenmesini öngörmüştür. TFF Statüsünün 61. maddesi ile düzenlenmiştir. ...Yasa maddesi ve Statüsünün 61. maddesi birlikte değerlendirildiğinde yargılama yetkisine haiz olan bir kurulun teşekkülü Anayasa'nın 7. maddesinde belirtilen yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.” ve 9. maddesinde “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.” hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir. Yargı yetkisi kullanacak kişilerin nitelikleri, seçilme usulleri ve çalışma esasları yasa ile belirlenmesi zorunludur. Dolayısı ile bu düzenlemelerin Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'na bırakılması Anayasa'ya aykırıdır. Yani seçilme şekilleri ve nitelikleri yasa ile belirlenmesi gerekir...Diğer taraftan bu husus yasa gereği Dernekler Kanunu ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine tabi olarak çalışması gereken Federasyonun Tahkim Kurulu'nu oluşturma şekli, bu yasalara da aykırı olarak düzenlenmiştir. Zira Dernekler Kanununu ve Türk Medeni Kanunu gereğince derneğin disiplin ve denetim kurulları yönetim kurulunun seçimine bırakılmayıp aksine ilgili derneğin genel kurulu tarafından seçilmesi öngörülmüştür. Bu durumda Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı'nın kendisini denetleyecek başkan ve üyeleri bizzat kendisinin teklifi ile Yönetim Kurulu'na belirlenmesi eşitlik ve denetleme ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir. Kendisini denetleyecek kişilerin Başkanın ve Yönetim Kurulu'nun teklifi ile seçilmesinin bu kurulun işlemlerine karşı ne derece tarafsız davranacakları tartışmadan varestedir. Kaldı ki bu üyelerin mali haklarının düzenlenmesi de yine aynı Yönetim Kurulu'na ait olduğundan

doğrudan doğruya Yönetim Kurulu'nun ve Federasyon Başkanı'nın bu üyeleri etkileyebilecekleri tartışmasıdır. Dolayısı ile 5894 sayılı Kanunun 6. maddesinin 1. fıkrası Anayasa'nın 7, 9 ve 10. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varıldığından Yüksek Mahkemenizden iptali istenmesi gerekmiştir. **2- yasa ile düzenlenmesi gereken hususlar Statü ile düzenlenmesi** ve yine Anayasa'nın 9. maddesi gereğince yargı yetkisini kısıtlar mahiyette olduğu için Anayasa'nın 9. maddesinin ve 38. maddelerine aykırılık teşkil ettiğinden iptali gerekeceği kanaatine varılmıştır. **4- 5894 sayılı Kanunun 6. maddesinin 4. fıkrasında:** Tahkim Kurulu kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlar. Ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz. Şeklindeki düzenleme de Anayasanın 9, 36 ve 125. maddelerine aykırıdır. ...Bu bağlamda hak arama hürriyeti kısıtlayıcı mahiyette düzenlendiğinden iptalinin istenmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. **Netice-i talep:** Yukarıda açıklandığı üzere davacı tarafın Anayasa'ya aykırılık iddiası mahkememizce de ciddi bulunduğundan 5894 sayılı Kanunun 6/1-2-3-4. maddelerinin iptali hususunda gereği Yüksek Mahkemenizden arz olunur. 16.06.2010”

İlgili düzenlemenin Anayasaya aykırılığı sorununu ele alan Anayasa Mahkemesi;

“...İtiraz konusu kuralda Tahkim Kurulu'nun kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlayacağı ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamayacağı belirtilmektedir. Anayasa'nın 9. maddesinde, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür. Bu madde uyarınca, **yapılacak yargılamanın kişiler yönünden gerçek bir güvence oluşturabilmesi için** aranacak nitelikler de 36. maddede belirtilerek “Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.” denilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan **dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır.** Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. **Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil yargılanmanın ön koşulunu oluşturur. Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi öngörülebilir. Bu durumda yasa**

koyucu, futbol sporu alanındaki uyuşmazlıkları çözmek üzere, görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa yargı yolunun açık tutulması gerekir. Tahkim genel olarak öğretide, hukuki uyuşmazlıkların, söz konusu uyuşmazlığa taraf olmayan bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlanması olarak tanımlanmaktadır. İtiraz konusu kuralın da içinde bulunduğu 5894 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin incelenmesinden TFF Tahkim Kurulu'nun, hukuki uyuşmazlıkların, bağımsız kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlandığı, yargı işlevi yerine getiren bir kurul olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. İtiraz konusu kuralın ilk cümlesinde geçen "kesin" ibaresi, Tahkim Kurulunun incelediği konularda vermiş olduğu kararların biçimsel yönden kesin, uygulanabilir ve bağlayıcı nitelikte olduğunu ifade etmekte, "nihai" ibaresi ise Kurul'un TFF içerisinde başvurulacak en son merci olduğunu belirtmektedir. Buna göre, Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların TFF içinde kesin ve nihai olması, savunma ve hak arama özgürlüklerini sınırlandırmayacağı gibi, yargı yoluna başvurulmasını da engellemez. Bu nedenle, kuralın bu bölümüne yönelik iptal isteminin reddi gerekir. İtiraz konusu kuralın kalan bölümünde ise, tahkim kurulu tarafından verilen kararlara karşı yargı yoluna başvurulamayacağı belirtilerek, tarafların yargı mercileri önünde dava haklarını kullanmaları engellenmektedir. Yasa koyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir ise de, bu kurulun kesin ve nihai kararlarına karşı yargı yoluna başvurulmaması Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü alanına yapılmış açık bir müdahale niteliğinde olup, hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz. Açıklanan nedenlerle, kuralın "...ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz" bölümü Anayasa'nın 9. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir. Kuralın, Anayasa'nın 125. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.⁹⁸

⁹⁸ Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı: 2010/61, Karar Sayısı: 2011/7, Karar Günü: 6.1.2011, 26 Şubat 2011 tarih ve 27858 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi, Prime Prodüksiyon Hizmetleri AŞ. ile İstanbulspor Spor Faaliyetleri AŞ. arasında imzalanan yayın sözleşmesinin Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı tarafından onaylanmaması nedeniyle "sözleşmenin aynen ifası, "müdahalenin önlenmesi" için açılan davaya bakan Ankara Asliye 19. Hukuk Mahkemesi, 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun'un 29. maddesinin ikinci tuncesinin Anayasa'nın 48. maddesine aykırılığı savıyla ele aldığı başka bir kararında "İstanbulspor Spor Faaliyetleri ve Ticaret AŞ. ile Prime Prodüksiyon Hizmetleri AŞ. arasında yapılan yayın sözleşmesi Futbol Federasyonu tarafından onaylanmamıştır. Bu durumda ve bu aşamada Federasyon ile kulüp arasında yayın sözleşmesinin onaylanmaması nedeniyle ortaya çıkan uyuşmazlığın dava yoluyla değil, ilgililerin itirazı üzerine Tahkim Kurulu'nca incelenerek kesin karara bağlanması gerekmektedir. Açıklanan nedenle Tahkim Kurulu'nca incelenerek kesin karara bağlanması gereken bir konuda, bu yol izlenmeksizin açılan davada Yasa'nın 29. maddesinin ikinci tuncesinin Anayasa'ya aykırılığı

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesine göre; dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil yargılanmanın ön koşulunu oluşturur. Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi öngörülebilir. Bu durumda yasa koyucu, futbol sporu alanındaki uyuşmazlıkları çözmek üzere, görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafı yargı yolunun açık tutulması gerekir. Tahkim genel olarak öğretilde, hukuki uyuşmazlıkların, söz konusu uyuşmazlığa taraf olmayan bağımsız kişi veya kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlanması olarak tanımlanmaktadır. İtiraz konusu kuralın da içinde bulunduğu 5894 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin incelenmesinden TFF Tahkim Kurulu'nun, hukuki uyuşmazlıkların, bağımsız kişiler tarafından çözümlenerek karara bağlandığı, yargı işlevi yerine getiren bir kurul olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. İtiraz konusu kuralın ilk cümlesinde geçen "kesin" ibaresi, Tahkim Kurulunun incelediği konularda vermiş olduğu kararların biçimsel yönden kesin, uygulanabilir ve bağlayıcı nitelikte olduğunu ifade etmekte, "nihai" ibaresi ise Kurul'un TFF içerisinde başvurulacak en son merci olduğunu belirtmektedir. Buna göre, Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların TFF içinde kesin ve nihai olması, savunma ve hak arama özgürlüklerini sınırlandırmayacağı gibi, yargı yoluna başvurulmasını da engellemez. Yasa koyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere tahkim kuruluna başvurma yükümlülüğü getirebilir ise de, bu kurulun kesin ve nihai kararlarına karşı yargı yoluna başvurulmaması Anayasa'nın 36. maddesinde

savında bulunulmasına olanak görülmediğinden itirazın, başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir" yönünde karar vermiştir. İlgili karara yazılan karşı oy gerekçesinde "Yasa'da, spor kulübü ile Federasyon arasındaki bu tür uyuşmazlıklarda tahkim yolunun öngörülmüş olması, yayın şirketinin Federasyon'a karşı dava açma hakkını ortadan kaldırmaz. Aksinin kabul edilmesi halinde de davacının, dava ehliyetini saptama yetkisi Mahkeme'nin ve temyiz merciinin tekelinde olduğundan, yayın şirketinin dava açma yetkisinin bulunmadığı, gerekçesiyle başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddedilmesi yerinde değildir. Bu bağlamda, uyuşmazlığa konu olan 29. maddenin ikinci cümlesi, Mahkeme'nin kabulü doğrultusunda olayda, uygulanacak kuraldır. Açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz." ifadelerine yer verilmiştir. Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı : 1997/47, Karar Sayısı : 1997/55, Karar Günü : 10.6.1997, R.G. Tarih-Sayı :02.08.1997-23068

güvence altına alınan hak arama özgürlüğü alanına yapılmış açık bir müdahale niteliğinde olup, hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz.⁹⁹

Ancak Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında iptal ettiği kuralın, Anayasa'nın 125. maddesi ile ilgisinin bulunmadığını belirterek, anılan madde bakımından bir değerlendirmeye gitmemiştir. Bu durumun, Tahkim Kurulunun organik ve işlevsel olarak niteliğine yönelik olarak tereddüt oluşturması muhtemeldir.¹⁰⁰

b. Anayasa Değişikliği Sonrasındaki Durum

Yukarıda ayrıntılı olarak ele alınan yasama süreci ve beraberinde verilen yargı kararları sonrasında, ilgili kararların gerekçelerini Anayasal düzeyde karşılamak ve bu alanda yapılacak düzenlemelerin benzer şekilde iptal kararına konu olmasını önlemek amacıyla 17.03.2011 tarihli ve 6214 sayılı Kanunla Anayasa da bir değişiklik yapılmıştır. Değişikliğe ilişkin Teklifin genel gerekçesinde "*Spor hukukunda yargı organlarının dokunamayacağı bir tahkim modeli(nin), bu faaliyetin mahiyetinden kaynaklanan bir ihtiyaç (olduğu), sporda tahkimin, spor sürecinin zamanında tamamlanmasını sağlayacağı gibi tarafların adalet duygularını*

⁹⁹ Anayasa Mahkemesi adeta bir şablon gibi kullandığı bu gerekçeye, Baro Hakem Kurullarına ilişkin kararında da yer vermiştir. Yüksek Mahkemeye göre; Avukatlık Kanunu'nun 167. maddesinin incelenmesinden baro hakem kurullarının, yargı işlevi yerine getiren bir kurul olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Baro hakem kurullarının verdiği kararlar; taraflar açısından bağlayıcı, kesin hüküm oluşturan, ilâm hükmünde kararlardandır. Avukatla müvekkili arasındaki ilişkileri çözmekle görevlendirilen bu kurullarda, avukat üyeler çoğunluğu oluşturmakta ve 167. maddenin son fıkrasıyla yapılan gönderme nedeniyle Baro Hakem Kurulu kararları ancak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 533. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan ve esas yönünden denetime olanak vermeyen nedenlerle temyiz edilebilmektedir. Anayasa'nın 9. maddesinde, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüştür. Bu madde uyarınca, yapılacak yargılamanın kişiler yönünden gerçek bir güvence oluşturabilmesi için aranacak nitelikler de 36. maddede belirtilerek "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.*" denilmiştir. Anayasa'nın 141. maddesiyle de davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi yargıya verilmiştir. Bu görevin ağır iş yükü altında yerine getirilmesi zorlaştıkça, uyuşmazlıkların çözümü için alternatif yöntemlerin yaşama geçirilmesi, yargıya ilişkin anayasal kurulların etkililiğinin sağlanması bakımından gerekli görülebilir. Bu durumda yasakoyucu, taraflara görevli ve yetkili mahkemeye başvurmadan önce aralarındaki uyuşmazlığı kısa sürede çözmek üzere baro hakem kuruluna başvurma yükümlülüğünü getirebilir. Ancak bu aşamadan sonra kararı benimsemeyen tarafa ilk derecede ve/veya temyiz aşamasında yargı yolunun açık tutulması, hakem kurullarının oluşumunun ve çalışma yönteminin, uzmanlığın önemi de gözetilerek hukuk devleti ilkeleriyle uyum içinde düzenlenmesi gerekir. Ayrıca hakem kurullarının tarafsızlığı ve bağımsızlığı, uzman niteliği ile bu kurulların alacağı kararların bağlı olacağı usul ve esasların yönetmeliğe bırakılmayıp yasa ile düzenlenmesi de zorunludur. Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı: 2003/98, Karar Sayısı: 2004/31, Karar Günü: 3.3.2004, Resmi Gazete tarih/sayı: 10.07.2004/25518

¹⁰⁰ Zira, eğer Anayasa Mahkemesi Tahkim Kurulunu, kamu tüzel kişiliği bünyesinde bir organ ve almış olduğu kararları da idari bir işlem olarak değerlendirmiş olsaydı, Anayasada öngörülmemiş bir yargı denetiminden bağımsızlığı getirmesi nedeniyle, Anayasanın 125 inci maddesine aykırı bularak iptal etmesi gerekirdi.

da tatmin edeceği, ayrıca uluslararası spor camiasının onurlu bir üyesi olan Türkiye'nin, uluslararası spor hukuku kurallarını, iç hukukuna yansıtmasının kendi taahhütlerinin de gereği (olduğu)” ifadelerine yer verilmiştir.

Sportif faaliyetlerin yönetilmesine ve disiplinine ilişkin ihtilafların süratle ve yargı denetimine tabi olmaksızın kesin olarak çözüme kavuşturulması amacıyla Anayasada yapılan bu değişiklik teklifinin gerekçesinde; sporun kendine özgü yapısının, hızlı ve süratli bir şekilde yönetimini, disiplin yargılamasını ve denetimini beraberinde getirdiği, **spor faaliyetlerinin kendine özgü ihtiyaçlarının, uzun zamana yayılan bir denetime müsaade etmediği**, belirli bir zaman diliminde yapılması planlanan spor faaliyetlerine ilişkin ihtilafların çok kısa bir zaman sürecinde kesin ve nihai olarak karara bağlanmaması halinde, o faaliyetin başarılı bir şekilde sonuçlandırılmasının mümkün olmadığı, **bu çerçevede ilgili kurulların müsabakalarla, kulüplerle, sporcularla ve sporla ilgili diğer kişiler hakkında verdikleri müsabakadan men, küme düşürme, ligden ihraç, ihraç, seyircisiz oynama ve puan tenzili gibi kararlarına karşı süratli ve kesin bir denetim yolunun öngörüldüğü**, bununla birlikte, kulüpler ile sporcu ya da teknik adamlar gibi diğer kişiler arasındaki alacak uyuşmazlıklarının bu şekilde çözüme kavuşturulmasına dair bir zorunluluğun bulunmadığı, **dolayısıyla, spor kulüpleri ile sporcu, teknik adam ve sporla ilgili diğer kişiler arasındaki alacak haklarına dair uyuşmazlıkların yetki ve göreve ilişkin genel hükümler çerçevesinde adli yargı yerlerinde görüleceği, böylece sporla ilgili hizmet, vekalet veya benzeri diğer sözleşmelerden kaynaklanan ifa, ifa etmeme, fesih ve tazminat gibi uyuşmazlıklar ile diğer alacak haklarının, genel hükümlere tabi olacağı belirtilmiştir.**

Teklifle ilgili olarak Anayasa Komisyonu Raporunda; *“Teklif ile; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 59 uncu Maddesine bir fıkra eklenerek, "spor faaliyetlerinin yönetilmesine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıkların yargı denetimine tabi olmaksızın kesin olarak zorunlu tahkim yolu ile çözülmesi -alacak haklarına ilişkin hükümler saklı olmak üzere kanunla belirlenir hükmü getirilmektedir. Böylece spor faaliyetleriyle ilgili uyuşmazlıkların zorunlu tahkime götürülmesine Anayasal dayanak oluşturulmaktadır. Uluslararası spor camiasına üye olan Türkiye'nin spor alanındaki uluslararası hukuk kurallarını iç hukukuna yansıtması zorunludur. Bu çerçevede kamu kurumu niteliğinde olmayan, özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Türkiye Futbol Federasyonunun uluslararası alanda futbolu düzenleyen Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) ya karşı yükümlülüklerini yerine getirmesi amacıyla Teklifin hazırlandığı, belirli bir zaman diliminde oynanması zorunlu olan spor müsabakalarına ilişkin ihtilafların çok kısa zamanda karara bağlanması, dolayısıyla sporun kendi kuralları içinde tüm yönleriyle düzenlenmesinin zorunlu olduğu gerekçesinde*

belirtilmiştir...Amaç futbolun kendine özgü yapısı, dinamizmi ve uluslararası kuralları çerçevesinde yönetim ve denetimle ilgili uyuşmazlıkların zorunlu tahkim yolu ile kesin şekilde çözülmesidir. Ayrıca Türkiye Futbol Federasyonu dışındaki federasyonların da sorunları çözülmüş olmaktadır.” ifadelerine yer verilmiştir.¹⁰¹

Teklifin ilk hali, “*Spor faaliyetlerinin yönetilmesine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıkların yargı denetimine tabi olmaksızın kesin olarak zorunlu tahkim yolu ile çözülmesi, kanunla öngörülebilir. Ancak alacak haklarına ilişkin hükümler saklıdır.*” şeklinde iken Anayasa Komisyonunda verilen bir değişiklik önergesi ile Anayasanın 59 uncu maddesinin kenar başlığına "ve tahkim" ibaresi eklenmiş, Teklifin 1 inci maddesi de, “*spor federasyonlarının organ ve kurullarının, sporun yönetilmesi ve disiplinine ilişkin olarak ihtar, kınama, para cezası, küme düşürme, hak mahrumiyeti, ligden ihraç, tescil iptali, üyeliğin askıya alınması ve üyelikten ihraç gibi bunun yanı sıra sporun yönetilmesine yönelik statü, talimat ve benzeri hukuki düzenlemeleri, müsabakaların icrasına, tatiline, ertelenmesine gibi verdikleri tüm kararlarına karşı sadece zorunlu tahkim yoluna gidilebileceği, zorunlu Tahkim Kurullarının kararlarının kesin olduğu, bu kararlara karşı istinaf, temyiz, karar düzeltme gibi kanun yollarına başvurulamayacağı, bu kararların hukuka aykırı olduğu iddiasıyla tespit, iptal ve tazminat davası açılmasının mümkün olmadığı”* vurgulanarak yeniden yazılmıştır.

Bu değişiklik ile ilgili olarak da “*bu düzenleme karşısında kulüp, sporcu, teknik adam, sağlık personeli, menajer ve maç organizatörü gibi sporla ilgili kişilerin kendi aralarında imzaladıkları transfer, geçici transfer, menajerlik, hizmet, vekalet ve maç organizatörlüğü gibi tüm sözleşmelerden kaynaklanan alacak iddia ve talepleri ile mali haklar, sporun yönetilmesi ve disiplinine ilişkin olmadığından bu kapsam dışında olduğu, bu çerçevedeki uyuşmazlıkların ya yargı mercileri nezdinde dava yoluyla ya da tarafların tercihinine göre, karşılıklı yazılı mutabakatları ile yargı denetimine tabi olmak üzere spor federasyonlarının kurulları önünde de çözülebileceği”* belirtilmiştir.

Söz konusu değişiklik sonrası madde metni, “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim Kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.*” şeklini almıştır.¹⁰²

¹⁰¹ Anayasa Komisyonu Raporu(Sıra sayısı: 697)

¹⁰² Anayasanın 59’uncu maddesinin kenar başlığı da “B. Sporun geliştirilmesi ve tahkim” şeklinde değiştirilmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında, söz konusu değişikliğin ne gibi hukuki sonuçlar doğurduğu hususu, gerektiğinde değişiklik öncesindeki durum ve ilgili yargı kararlarına da değinilerek irdelenmeye çalışılacaktır.

Görüldüğü üzere, Anayasa değişikliğine ilişkin teklifin ilk halinde “*Spor faaliyetlerinin yönetilmesine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıkların yargı denetimine tabi olmaksızın kesin olarak zorunlu tahkim yolu ile çözülmesi, kanunla öngörülebilir. Ancak alacak haklarına ilişkin hükümler saklıdır.*” ifadesi yer almaktaydı. Bu haliyle, kanun koyucuya zorunlu tahkimi öngören bir kanun çıkartabilmesine yönelik bir ruhsat verilmek istenmişti. Ancak, Komisyonda yapılan değişiklikle, “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim Kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.*” şeklini alan düzenleme uyarınca kanun koyucunun zorunlu tahkim yolu dışında bir düzenleme yapamayacağı sonucu çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile kanun koyucunun asli düzenleme yetkisi bu hususta sınırlandırılmıştır. Anayasa yapma tekniği bakımından kanun koyucuya ruhsat veren bir düzenlemenin daha yerinde olduğu kanısındayız. Zira uygulamada yaşanabilecek sorunların yasa düzeyinde çözümünü imkansız hale getiren bir düzenlemenin, Anayasa değişikliğinin kendine özgü güçlükleri dikkate alındığında, doğru bir tercih olduğu söylenemez.

Diğer taraftan, teklifin ilk halinin kapsamı “*Spor faaliyetlerinin yönetilmesine ve disiplinine ilişkin uyuşmazlıklar*”ı içerecek şekilde belirlenmişken, kabul edilen metinde “*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararları*” kapsayacak şekilde bir düzenleme getirilmiştir. Her iki metin kapsam bakımından karşılaştırıldığında, son halinde kapsamın daha dar tutulduğu görülmektedir. Zira spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplini sadece federasyonların münhasır görev alanına girmemektedir. Federasyonların yanı sıra, ilgili mevzuatla GSGM’nin de spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine yönelik görev ve yetkilerle donatıldığı ve bu bağlamda ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların da Tahkim Kurulu tarafından çözülmesinin öngörüldüğü dikkate alındığında, zorunlu tahkim yolunun sadece ***spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararları*** bakımından Anayasal düzeyde tek uyuşmazlık çözüm yolu olarak öngörüldüğü söylenebilir. Bu yorumun benimsenmesi halinde, spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin olmakla birlikte, federasyonların görevi dışında kalan kararlar bakımından, zorunlu tahkim yolunun Anayasaya aykırılığına yönelik iddiaların ileri sürülebileceği ve bu kısma ilişkin olarak, ilgili Anayasa Mahkemesi kararlarının halen geçerliliğini korumaya devam edebileceği ihtimali gözden uzak tutulmaması gerekir.

Esasa ilişkin değerlendirmelere geçmeden önce, bir hususa değinilmesinde yarar olduğu kanısındayız. Söz konusu değişikliğin Anayasanın hangi maddesi içerisinde yapılması daha yerinde olurdu sorusuna, bakış açısına bağlı olarak farklı cevaplar bulunabilecektir. Nitekim, ilgili değişikliğin Anayasa Komisyonu görüşmeleri sırasında, Anayasanın 36., 59. ve 125. maddelerinden hangisine ilave edileceği hususunda tereddüt yaşandığı belirtilmiştir.¹⁰³ Kanaatimizce, yukarıda da ayrıntılı olarak incelendiği üzere, Tahkim Kurullarının yargı öncesi bir zorunlu idari başvuru ve karar mercii olması karşısında, söz konusu değişikliğin Anayasanın 125 inci maddesine, yargı denetiminden bağımsızlığı beraberinde getirecek bir istisna hükmü eklenmesi suretiyle yapılması daha yerinde olurdu.

Öncelikle gerek GSGM, gerekse TFF'nin idare teşkilatı içerisindeki yerine yönelik olarak değişiklik öncesi döneme ilişkin tespit ve değerlendirmelerin geçerliliğini koruduğu kanısındayız. Diğer bir ifade ile bu bağlamda, ilgili tüzel kişiliklerin niteliğine yönelik olarak, yasama organının asli düzenleme yetkisini sınırlandıran bir hükme Anayasa'da yer verilmemiştir. Dolayısıyla; bu bağlamda, aşağıda yer verilecek kanun değişikliğine bağlı yeni hukuki durum dışında gerekli olmadıkça ilave bir tespit ve değerlendirmede bulunulmayacaktır.

Anayasadaki söz konusu değişikliğin lafzı esas alındığında, spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplini ile sınırlı olmak üzere spor federasyonlarınca verilen kararlara karşı zorunlu tahkim yolu öngörülmüştür. Söz konusu düzenleme ile Anayasa koyucu, tahkim yolu bakımından gerek kararı alan mercii, gerekse kararın konusunu sınırlandırmıştır. Diğer bir ifade

¹⁰³ CHP Grubu adına konuşma yapan Şahin Mengü, "Bu Anayasa'nın 36'ncı maddesine mi ilave edilebilirdi, 59'uncu maddeye mi ilave edilebilirdi, 125'in içine mi konabilirdi, bu çok tartışıldı. 59'uncu maddenin, yani gençlikle ilgili maddenin içine -hem başlığını değiştirdik- olayı genelleştirmek açısından oraya ilave ettik. Bunun temel nedeni de 59'uncu madde -çünkü bakın başlık da şudur- spor federasyonu, spor faaliyetleriyle ilgili. O 59'uncu madde gençliğin spor faaliyetlerinin düzenlenmesi yetkisini vermiştir. O maddenin başlığını da değiştirerek, o maddenin başlığına bir hüküm kondu, yani "tahkim"i oraya ilave ettik, başlığına da onu koyduk. Bu, olayı sadece sporla sınırlandırma mantığıdır. 36'ncı madde bu yargıya gitme yolunun bütün temelini teşkil ettiği için, bunun sadece sporla ilgili değerlendirilmesini oraya hasretmek, bunun ileride başka noktalardan başka şeylerde kullanılmasını da engellemek üzere bu maddeyi buraya getirdik ve dedik ki: "Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciiine başvurulamaz." Özellikle bu, "hiçbir yargı merciiine başvurulamaz" lafı, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndan kaynaklanan, zaman zaman tahkim kurulu kararlarının yargıya taşınabilmesini önlemek içindir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda diğer ticari ve hukuki tahkim kararlarına karşı, tahkim kararından sonra onu temyiz mahkemesine götürebiliriz. Bunu önlemek içindir çünkü bizim Futbol Federasyonunun tabi olduğu hukuk sistemi, kendine özgü, yani diğer Latince tabiriyle sui generis bir yapıdır, özel hukuk hükümlerine tabidir ama yakın zamana kadar spor faaliyetleri, bir kamu kurumu gibi mütalaa ediliyordu, ondan da kurtarıldı Futbol Federasyonu. Son eksiklik bu tahkim hadisesiydi. Yani bir kamu kurumu gibi siyasal, yani hükümetlerin müdahale etmesinden de kurtuldu. Federasyonlar, kendi tüm faaliyetlerini özgürce yapabilmektedirler.", bkz. TBMM Tutanak Dergisi, 77'nci Birleşim, 15 Mart 2011 Salı.

ile *sadece federasyonlarca* ve *sadece spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin alınan kararlar* bakımından zorunlu tahkim yolu benimsenmiştir. Ancak burada, spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin kararlarının kapsamının ne olduğu, diğer bir ifade ile spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplininden ne anlaşılması gerektiği hususu, tartışmaya neden olabilecek niteliktedir. Bu konuda etrafını cami-ağyarını mani bir şekilde tespitin yapılabilmesi oldukça güç görünmektedir.

Diğer taraftan; aynı değişiklikle, Tahkim Kurulu kararlarının *kesin* olduğu ve bu kararlara *karşı hiçbir yargı merciine başvurulamayacağı* hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemenin, Tahkim Kurulunun kanun koyucu tarafından kendisine verilen bütün görevler kapsamındaki kararlarını mı, yoksa birinci cümlede bahsi geçtiği üzere sadece spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı yapılan başvuru üzerine vermiş olduğu kararları mı kapsadığı hususunda bir tereddüt yaşanması kuvvetle muhtemeldir. Maddenin, her hangi bir sınırlama olmaksızın Tahkim Kurulunun kanunla verilmiş görevleri bağlamında almış olduğu bütün kararların kesin ve yargıdan bağışık tutulmak istendiği yorumuna izin verecek bir şekilde yazıldığı görülmektedir. Ancak bu tespitin Anayasanın ruhu ve sistematığı ile örtüşmeyeceği kanısındayız. Zira söz konusu değişiklik, Anayasanın 36 ve 125 inci maddelerindeki genel kurallara bir istisna getirdiği için, istisnaların dar yorumlanması gerektiği hukuk mantığından hareketle kesinlik ve yargıdan bağışıklık niteliğinin, sadece spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı yapılan başvuru üzerine verilmiş kararlara özgü olduğunun kabulü gerekir. Genişletici yorum benimsenerek yapılacak aksi bir değerlendirmenin, hak arama özgürlüğü ve idarenin yargısal denetimini düzenleyen kural hükümleri başta olmak üzere Anayasanın ruhu ve mantığı ile bağdaştırılmasının güçlüğüne işaret etmek gerekir. Dolayısıyla Tahkim Kurulunun, ilgili mevzuatla kendisine verilen görevler kapsamındaki bütün kararları değil, sadece spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı yapılan başvuru üzerine verdiği kararlar bakımından kesinlik ve yargıdan bağışıklık nitelemesi yapılabilir. Aslında, bu tür bir tereddüt yaşanmaması için ilgili düzenlemenin "*Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim Kurulu(nun bu kapsamdaki) kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.*" şeklinde kaleme alınması daha uygun olurdu. Her ne kadar, Tahkim Kurulunun asli görevinin spor faaliyetlerinin yönetim ve disiplinine ilişkin olarak spor federasyonlarınca alınan kararlara yönelik yapılacak zorunlu başvuruları kesin ve aleyhine yargı yolu kapalı olarak karara bağlamak olduğu söylenebilirse de, Anayasa koyucunun amacını aşacak şekilde, kanun koyucu tarafından Tahkim Kuruluna verilecek başka görevler kapsamında alacağı kararların da kesinlik ve yargı denetiminden

bağışıklık imtiyazına kavuşturulabilme riski bulunduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

Yapılan değişiklikle birlikte asıl üzerinde durulması gereken husus, kararları kesin ve yargı denetiminden bağışık bir Kurulun, Anayasa'nın 36 ncı maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkına aykırı olmayacak şekilde bağımsız ve tarafsız bir yapıya kavuşturulması gerekir. Bu bağlamda, Kurul üyelerinin GSGM Genel Müdürünün teklifi ve spordan sorumlu Bakanın onayı ile dört yıl için görevlendirilmesi, Kurul sekreteryaya hizmetlerinin GSGM tarafından yürütülmesi ve Kurul ihtiyaçlarının her yıl GSGM bütçesine konulan ödenekten karşılanması gibi hususlar, tıpkı CAS'ın 1994 değişikliği öncesindeki bağımsızlık ve tarafsızlığına ilişkin tartışmaların benzerinin ülkemizde de Tahkim Kurulları bakımından gündeme getirilmesine neden olabilecektir. Eğer bu konuda, ilgili yasal düzenlemelerde kişilerin hak arama özgürlüklerini güvence altına alacak şekilde tarafsız ve bağımsız bir yapı oluşturulamazsa, Anayasada gerçekleştirilen söz konusu değişikliğin, Anayasanın ruhuna ve tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırılığı beraberinde getirebileceğini şimdiden söyleyebiliriz.

İlgili değişikliğin, Tahkim Kurulu kararlarının hukuki niteliği bağlamında Anayasa değişikliği öncesi dönemde yapılanların aksine bir tespit ve değerlendirmeyi gerektirmediği düşünülmektedir. Diğer bir ifade ile, kesinlik ve yargı yoluna başvurulamama, ilgili kararların idari işlem niteliğini değiştirmemektedir. Bu yöndeki düzenleme ile, Tahkim Kurulunca idari olarak aleyhine başka bir merciye başvuruya izin vermeyen ve yargı denetiminden bağışık karar alınabilmesinin yolu açılmış ve bunun Anayasaya aykırılığı savını ortadan kaldırmak amaçlanmıştır.

Anayasada yapılan bu değişikliği takiben çıkartılan 29/3/2011 tarih ve 6215 sayılı Kanun ile 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu değişiklikle, daha önce özerk statüde düzenlenmiş olan federasyonlara "bağımsız" statü kazandırılmış,¹⁰⁴ bu statüye ilişkin koşullar belirlenmiş, federasyonların yapısı ve organlarının işleyişi ile GSGM arasındaki ilişkileri yeniden düzenlenmiş, ayrıca Tahkim Kurulunun

¹⁰⁴ 6215 sayılı Kanunla 3289 sayılı Kanuna eklenen geçici 11 inci madde ile, diğer kanunlarda özerk spor federasyonlarına yapılan atıfların da, bağımsız spor federasyonlarına yapılmış sayılacağına hükme bağlanmış olması ile özel kanununda özerk statü verilen TFF'nin de bağımsız statü kazanıp kazanmadığı sorusu gündeme gelmektedir. İlgili değişikliğin 3289 sayılı Kanunda yapılmış olması ve özerk federasyonların bağımsız statü kazandırılmasına yönelik olması dikkate alındığında, özel bir kanunla düzenlenen TFF'nin bu kapsamda değerlendirilemeyeceği söylenebilir. Ancak futbol dışındaki diğer branşlarda faaliyet gösteren federasyonlara kazandırılan bağımsız statünün, TFF için **evleviyetle** geçerli olması gerektiği yorumu da pekala yapılabilir.

görevleri ve çalışma usulleri ile kararlarının hukuki sonuçları yeniden düzenleme konusu yapılmıştır.

Söz konusu düzenleme ile; spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili olmak üzere **özel hukuk hükümlerine tabi** bağımsız spor federasyonlarının; Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Bakanın teklifi ve Başbakanın kararı ile kurulması ve kararın Resmi Gazetede yayımlanması ile **tüzel kişilik kazanmaları** öngörülmüş ve kanunda belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen federasyonların tüzel kişiliklerinin, yetki ve usulde paralellik ilkesine göre iptal edilebilmesi ve mal varlıklarının Genel Müdürlüğe devredilebilmesine yönelik hükümler getirilmiştir.

Aynı düzenleme ile, Federasyon mallarının Devlet malı hükmünde olduğu ve haczedilemeyeceği belirtilmiş; Federasyon faaliyetlerinde görevli bulunanların da, görevleriyle ilgili olarak işlemiş oldukları suçlar bakımından kamu görevlisi sayılması ve özerk federasyonların tüm gelirlerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olması yönünde hüküm getirilmiştir. Bu çerçevede Federasyonlar, faaliyette buldukları spor dalları ile ilgili olarak bağlı oldukları uluslararası federasyonun kurallarını göz önünde bulundurarak hangi eylem ve davranışlara ne tür sportif ceza verileceğini, ceza talimatında düzenleyecek, Federasyonların programında yer alan veya izni ile yapılan faaliyetlerden dolayı sportif ceza verme yetkisi federasyon disiplin/ceza kuruluna ait olacaktır.¹⁰⁵

Teşkilatı, genel kurul, yönetim, denetim, disiplin kurulları ile genel sekreterlikten teşekkül edecek federasyonların beş üyeden oluşan Denetim Kurulunun; iki üyesinin seçimle belirlenmesi, üç üyesinin ise Genel Müdürlükçe görevlendirilmesi öngörülmüştür.

Öte yandan getirilen düzenleme ile; olağan ve olağanüstü genel kurullarını mevzuatta öngörülen süre ve esaslar dahilinde yapmayan federasyonların genel kurullarının Tahkim Kurulunca oluşturulacak üç kişilik komisyon marifetiyle altmış gün içerisinde yapılması ve federasyon başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında mevzuata uymamaktan dolayı idari ve adli işlem başlatılması söz konusu olabilecektir.

Bu düzenlemeden hareketle federasyonların tüzel kişiliklerinin niteliği üzerinde bir değerlendirme yapılacak olursa, gerek söz konusu düzenlemeler, gerekse ilgili Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarının

¹⁰⁵ Kanuna göre; Federasyonların ana statüsü Resmi Gazetede, ana statüye dayanılarak hazırlanan yönetmelik dışındaki talimat ile diğer alt düzenleyici işlemler ise Genel Müdürlüğün internet sitesinde yayımlanır.

gereklere dikkate alındığında, sahip oldukları yetkiler ve ayrıcalıklar ile tabi oldukları yükümlülükler bakımından federasyonların kamu hizmeti yürütmesi, bu bağlamda kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılması ve kanunun açıkça verdiği yetkiye dayalı olarak bir idari işlemle kurulması nedeniyle, kamu tüzel kişisi olma niteliklerinin, söz konusu kanun değişikliği sonrasında da devam ettiği kanısındayız. Bu bağlamda, söz konusu değişiklikle, spor federasyonları ile ilgili olarak özel kanunlarında hüküm bulunmayan konularda, 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerinin uygulanacağı hükmü getirilmiş olmakla birlikte, benzer bir düzenlemeye 5894 sayılı Kanunun 18 inci maddesinde de¹⁰⁶ yer verilmiş olmasına rağmen bu düzenlemenin TFF'nin kamu tüzel kişiliği niteliğini değiştirici bir sonuç doğurmadığı hususuna da yukarıda değinilmişti.

İlgili düzenlemelerle, Tahkim Kurulunun oluşumu, görevleri ile çalışma usul ve esaslarına ilişkin değişiklik de yapılmıştır. Buna göre Tahkim Kurulu; *federasyon ile kulüpler, sporcular, hakemler, teknik direktör ve antrenörler; kulüpler ile teknik direktörler, antrenörler ve sporcular; kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflarla, federasyonlarca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek sonuçlandırma; itiraz üzerine Genel Müdürlük ile federasyonlar ve federasyonların birbirleri arasında çıkacak ihtilafları inceleyerek sonuçlandırma görevinin yanı sıra; Federasyon başkanı ile yönetim, disiplin ve denetim kurulu üyelerinin, spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının tespiti halinde Bakan tarafından Genel Müdürlük Merkez Ceza Kuruluna sevk edilmeleri sonucunda, Merkez Ceza Kurulunca verilecek kararlara karşı, ilgililerin itirazı üzerine karar verecektir.*

Kurulun karar alma sürecine bakıldığında, çalışma usul ve esaslarını düzenleyen Ek 9/A maddesine göre; Kurula başvurunun, federasyon yönetim kurulu kararı ile disiplin veya ceza kurulu kararının yazılı bildiriminden itibaren on gün içerisinde yapılması gerekir. Yapılan başvuru icra ve infazı durdurmaz, Ancak Kurul; ivedi durumlarda, ilgilinin talepte bulunması koşuluyla, başvuru veya itiraz konusu kararda hukuka açıkça aykırılık bulunması halinde ve yargılamanın seyrini dikkate alarak, icra veya infazın durdurulmasına karar verebileceği gibi, haklı ve gerektirici nedenlerin bulunması halinde ihtilafla doğrudan ilgili konularda ihtiyati tedbir kararı da verebilir.

Kurul zorunlu haller dışında, sportif faaliyetlere ilişkin iş ve işlemlerde en geç on iş günü, diğer hususlarda ise en geç üç ay içerisinde; kanun, ulusal ve uluslararası federasyonların kuralları, kanunların usule

¹⁰⁶ Söz konusu maddede; “*Bu Kanunda, TFF Statüsü ve ilgili diğer talimatlarda hüküm bulunmayan hallerde 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümleri kıyasen uygulanır.*” hükmü yer almaktadır.

ilişkin hükümleri ile dosya münderecatı, tanık beyanları, bilirkişi incelemesi ve her türlü delile göre adalet ve nasafet esasları dairesinde kararını vermek zorundadır. Kurul gerekçeli olarak; itirazın reddine, kabulüne veya itiraz konusu kararın değiştirilerek karara bağlanmasına hükmedebilir. Taraflar, kararın tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde verilen karara karşı karar düzeltme yoluna başvurabilirler. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun¹⁰⁷ kararların açıklanması, maddî hataların düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi halleri dışında Kurul aynı konuda tekrar karar veremez. Kurul kararları, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesi hükmü uyarınca ilam mahiyetinde sayılır.¹⁰⁸

Getirilen yeni düzenleme ile, *Tahkim Kurulunun görevinde bağımsız ve tarafsız olduğu, üyelerinin istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça yerlerine yenisinin görevlendirilemeyeceği* hükme bağlanmış olmakla birlikte, yukarıda ayrıntılı olarak incelendiği üzere GSGM Genel Müdürünün teklifi ve spordan sorumlu Bakanın onayı ile dört yıl için görevlendirilme şeklinde gerçekleşen Kurul üyelerinin belirlenme yönteminin yanı sıra, Kurulun sekretarya hizmetlerinin GSGM tarafından yürütülmesi ve Kurul ihtiyaçlarının her yıl GSGM bütçesine konulan ödenekten karşılanmasının da, Kurulun bağımsızlığı ve tarafsızlığını daha da sorgulanır hale getirdiği kanısındayız.

SONUÇ YERİNE

Sporla ilgili uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümü, bu konuda yetkili kurum ve organların idare teşkilatı bakımından yeri ve kararlarının hukuki niteliğinin, karşılaştırmalı bir yöntem izlenerek, ilgili mevzuat ve yargı kararları ışığında ayrıntılı olarak ele alındığı bu çalışmada özetle; daha önce yasa ile düzenlenmişken, Anayasa Mahkemesi kararları sonrasında, Anayasal düzeyde düzenleme konusu yapımlı olan spor uyuşmazlıklarında zorunlu tahkim müessesesi, tipik bir tahkim yolu olmayıp, Anayasa değişikliği öncesinde yargı denetimine açık bir zorunlu idari başvuru yolu iken Anayasada yapılan değişikliklerle yargı denetiminden bağımsız bir süreci ifade ettiği; Tahkim Kurullarının bünyesinde yer aldığı GSGM ve TFF'nin idare teşkilatı içerisinde kamu tüzel kişiliğini haiz birer hizmet yerinden yönetim kuruluşu olarak nitelendirilmesi gerektiği; özellikle TFF'nin

¹⁰⁷ 29/3/2011 tarihinde kabul edilmiş olan 6215 sayılı Kanunda, 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 450 nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmış olan bu Kanuna, hala atıf yapılmış olması, yasama sürecine dair bazı aksaklıkları hatıra getirmektedir.

¹⁰⁸ Ayrıca 6215 sayılı Kanunla 3289 sayılı Kanuna eklenen geçici 11 inci madde ile, 3289 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesine göre özerk olan spor federasyonlarının bu Kanuna göre kurulmuş bağımsız spor federasyonu olarak kabul edileceği ve diğer kanunlarda özerk spor federasyonlarına yapılan atıfların da, bağımsız spor federasyonlarına yapılmış sayılacağı hükme bağlanmış, ayrıca Tahkim Kurulunun asıl ve yedek üyelerinin, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren otuz gün içerisinde görevlendirilmesi öngörülmüştür.

kanunla kurulması, tüm gelirlerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olması, disiplin cezası verebilmesi ve futbol alanında tekel durumunda olması gibi bir takım kamu gücü ayrıcalıkları ile donatılması; görevleri ve yetkileri yönünden incelendiğinde de; haklarını, sorumluluklarını ve borçlarını doğrudan etkileyen tek taraflı, idari ve icrai nitelikte işlemler yapabildiği, işlemlerini kamu gücünü kullanarak yerine getirmesi, ayrıca futbol seyircileri bakımından kamu düzenini doğrudan ilgilendiren konularda kararlar alması ve kararlarla ilgili yaptırımları belirleme yetkisinin bulunmasının, bu Kuruluşun bir kamu kurumu olduğunu gösterdiği, bu bağlamda TFF'nin bünyesinde kurulan Tahkim Kurulunun vermiş olduğu kararların, tek taraflı olması ve kamu gücü kullanılarak yerine getirilmesinin zorunlu bulunmasının bu kararların idari nitelikte kararlar olduğunu gösterdiği, ancak Anayasada yapılan değişikliklerle, yargı denetiminden bağımsız hale getirilmekle birlikte, Tahkim Kurulu ve kararlarına ilişkin daha önceki dönemde yapılan tespit ve değerlendirmelerin geçerliliğini koruduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- AĞAR, Serkan:** “*Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonunun Yeri ve İşlevi: Kurumsal İnceleme*”, www.idare.gen.tr/agar-tff.htm
- AKINCI, Müslüm:** *Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman*, Beta, İstanbul, 1999.
- AYANOĞLU, Taner:** “*Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun İşlevi ve Kararlarının Hukuki Niteliği*”, TBB Dergisi, Sayı 74, 2008, s. 43-76.
- BAL, Yakup-KARABULUT, Mustafa-ŞAHİN, Yahya:** *İdari Yargılama Usulü ile İlgili Danıştay 10. Dairesinin Seçilmiş Kararları*, Seçkin, Ankara, 2003.
- BLACKSHAW, Ian S.:** “*The Court Of Arbitration For Sport: An International Forum For Setting Disputes Effectively With In The Family Of Sport*”, Entertainment Law, Vol. 2/2, London, 2003.
- BOZKURT, Murat Nart:** “*Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümü*”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı: 2010/2.
- ÇAKMAK, N.Münci:** *Türkiye Futbol Federasyonunun Hukuki Statüsü*, Y.L. Tezi, Ankara Üniversitesi Sos.Bil.Enst. Kamu Hukuku A.B.D. Ankara, 1999
- ÇOLAKOĞLU, Tekin – ERTURAN, Esra:** “*Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri*” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi KİŞ-2009 C.8 S.27 s.323-335, www.esosder.org.

- ERKİNER, Kısmet:** “*Spor Hukukunun Tanımı, Araştırma Yöntemleri, Devletler üstü Teşkilatları, Rolü, Gelişmiş Ülkelerdeki Eğitimi*”, 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Kongre Kitabı, Antalya 2002.
- ERKİNER, Kısmet:** “*Türkiye Spor Yapısındaki Hukuki Gelişmeler*” The 10th ICHPER-SD Europe Congress & The TSSA 8th International Sport Science Congress, November 17-20 2004, Antalya.
- ERTAŞ, Şeref-PETEK, Hasan:** Spor Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.
- ERTEN, Rifat:** Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara, 2007.
- GENÇ, Durmuş Ali:** Spor Hukuku, Alfa Yayınları, Kasım 1998.
- GILSON, Eric T.:** “*Exploring the Court of Arbitration for Sport*”, Law Library Journal, 98, New Jersey, 2006, s.503-504.
- GİRİTLİ, İsmet-BİLGİN, Pertev-AKGÜNER, Tayfun:** *İdare Hukuku*, Der Yayınları, İstanbul, 2006, s. 393.
- GÖK, Yasemin-SUNAY, Hasan:** “*Türkiye ve Fransa’da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması*”, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2010, VIII (1) s. 7-16.
- GÖZLER, Kemal:** *İdare Hukuku*, Cilt I, Ekin Kitabevi, Bursa, 2003.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref-TAN, Turgut:** *İdare Hukuku, Cilt I, Genel Esaslar*, Turhan Kitabevi, 3. Bası, Ankara, 2004.
- GUBI, Jason:** “*The Olympic Binding Arbitration Clause and the Court of Arbitration for Sport: An Analysis of Due Process Concerns*”, Fordham Intellectual Prop. Media&Ent. Law Journal, Vol. 18, s. 997-1024.
- GÜNAL, A. Nadi-KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan:** “*Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat*”, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1998.
- KADİRBEYOĞLU, İbrahim:** *Futbol Hukuku Tahkim Usulü ve Tahkim Kurulu Kararları*, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, 1996.
- KANE, Darren:** “*Twenty Years On: An Evaluation of the CAS*”, Melbourne Journal Of International Law, Vol. 4, 2003.
- KOÇAK, Talat E.:** *Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2007.
- KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan:** “*Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği*”, AÜHFD, C. 50, S. 2.
- KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan:** “*Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim (The Court of Arbitration for Sport)*”, AÜHFD, C.53, 2004, S. 2, s. 1-32.

- McLAREN, Richard H.:** “*Sports Law Arbitration By CAS: Is It The Same As International Arbitration?*”, *Pepperdine Law Review*, Vol. 29, 2001.
- NAFZIGER, James A.:** “*International Sports Law as a Process for Resolving Disputes*”, *International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 45/1, 1996, p. 143(*International Sports Law*)
- NAFZIGER, James A.:** “*International Sports Law:A Replay Of Charateristics and Trends*”, *American Journal of International Law*, 1992.
- NAFZIGER, James A.:** *International Sports Law*, 2nd Ed., New York, Transnational Pub., 2004.
- ÖNEN, Ergun:** “*Hakem Kararlarının Temyizi ve Hakemlerin Direnme Yetkisi*”, *MÜİİBF Dergisi Özel Sayı*, 1998, C.19, S. 1.
- ÖZAY, İl Han:** *Günüşiğinde Yönetim*, İstanbul, 1996.
- ÖZAY, İl Han:** “*Yargı Güvencesi-Bağımsızlığı ve Anayasa Mahkemesi*” *Anayasa Yargısı* (1991), Sayı: 8, s. 104-105. s. 103-116.
- ÖZAY, İl Han:** “*Futbolda Özelleştirme*” *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Sayı:1-3, Yıl:11 İstanbul, 1990.
- ÖZBEK, Mustafa:** *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2004.
- ÖZELÇİ, Aytaç:** *Türkiye Futbol Federasyonu’nun Türk Hukukundaki Yeri*, Seçkin Yayıncılık, Temmuz, 2010
- ÖZSOY, Selami:** “*Spor Hukukunda Tahkim*”, *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2008, C. 3, S. 1, s. 15-29. www.sporyonetimi.com/Resimler/cilt3sayi1/15-29.doc
- POLVINO, Anthony:** “*Arbitration as Preventative Medicine for Olympic Ailments: The Internetalional Olympic Committee’s Court of Arbitration for Sport and the Future for the Settlement of International Sporting Disputes*”, *Emory International Law Review*, Vol.8/1, 1994.
- RABER, Nancy K.:** “*Dispute Resolution in Olympic Sport: The Court of Arbitration for Sport*”, *Seton Hail Journal of Sport Law*, Vol. 8/1, 1998.
- REEB, Matthieu:** “*The Role and Functions of the CAS*”, *International Sports Law Journal*, 2002/2.
- REEB, Matthieu:** *The Court of Arbitration for Sport*, <http://www.tas-cas.org/en/histoire/histoireA.htm>
- SÜMER, Rıza:** *Türkiye’de Sporun Tarihsel Gelişimi ve Sporda Demokrasi*, Belgeler/Yorumlar, Şafak Matbaası, 3. Baskı, İstanbul, 1990.

- ŞİT, Banu:** Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, Ankara, 2005.
- TAN, Turgut:** “*Rekabet Hukukunun Uygulama Alanı Açısından Kamu Kuruluşlarının Faaliyeti (Türkiye, Fransa ve İtalya örnekleri)*”, Rekabet Dergisi, C.1, S. 4, 2000.
- ÜÇİŞİK, Fehim:** Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, İstanbul: Ötüken Yayınları 1999.
- YURTCAN Erdener:** “Ulusal ve Uluslararası Boyutta Futbol Hukuku - Yeni Gelişmeler” 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya 2002.

KISALTMALAR

- a.g.e. :** Adı geçen eser
- a.g.m.:** Adı geçen makale
- AÜHFD:** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
- AYM.:** Anayasa Mahkemesi
- Bkz.:** Bakınız
- C.:** Cilt
- CAS:** Court Of Arbitration For Sport-Spor Tahkim Mahkemesi
- D.:** Danıştay
- DD.:** Danıştay Dergisi
- GSGM:** Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
- ICAS:** International Council of Arbitration for Sport- Milletlerarası Spor Tahkim Konseyi
- IOC:** International Olympic Committee - Uluslararası Olimpiyat Komitesi
- MÜİİBFD:** Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
- p.:** Page
- RG.:** Resmi Gazete
- s.:** Sayfa
- S.:** Sayı
- TAS:** Tribunal Arbitral Du Sport - Spor Tahkim Mahkemesi
- TFF:** Türkiye Futbol Federasyonu
- UM.:** Uyuşmazlık Mahkemesi
- Vol.:** Volume
- Y.:** Yargıtay